

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

PSYCHOMETRICKÉ CHARAKTERISTIKY
ČESKÉ VERZE ŠKÁLY HODNOCENÍ STRUKTURY
HUMORU

PSYCHOMETRIC CHARACTERISTIC OF THE
CZECH VERSION OF THE HUMOR STRUCTURE
APPRECIATION SCALE

Bakalářská diplomová práce

Autor: **Kristýna Staňková**

Vedoucí práce: **Filip Sulejmanov, Ph.D.**

Olomouc

2021

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Filipu Sulejmanovi, Ph.D. za odborné vedení, rady, vstřícný přístup a také za možnost pracovat na takto zajímavém tématu. Dále děkuji své rodině za podporu nejen během psaní této práce, ale po čas celého studia. Také děkuji svému příteli za trpělivost, podporu při psaní práce a jazykovou korekturu. Děkuji také všem respondentům, kteří se zúčastnili výzkumu.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma: „Psychometrické charakteristiky české verze Škály hodnocení struktury humoru“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 26.3.2021

Podpis

OBSAH

Číslo	Kapitola	Strana
	OBSAH	3
	ÚVOD	5
	TEORETICKÁ ČÁST	6
1	Humor a smysl pro humor	7
1.1	Smysl pro humor jako estetická reakce	9
1.1.1	Původní teoretické studie zaměřené na obsah humoru	9
1.1.2	Původní studie používající faktorovou analýzu	11
1.1.3	3WD Taxonomie humoru.....	12
1.1.4	Škála hodnocení struktury humoru.....	14
2	Osobnost a humor	15
2.1	Sensation seeking a hodnocení humoru	16
2.2	Potřeba kognitivního uzavření a hodnocení humoru.....	19
3	Předchozí výzkumy	22
3.1	Posuzování hodnocení obsahu a struktury humoru	22
3.2	Hodnocení humoru a sensation seeking: invariance zjištění napříč kulturou a nástrojem hodnocení	23
3.3	Vývoj stupnice hodnocení struktury humoru a její vztah k inventáři sensation seeking a potřebou kognitivního uzavření.....	25
3.3.1	První studie.....	25
3.3.2	Druhá studie	25
3.3.3	Třetí studie.....	26
	VÝZKUMNÁ ČÁST	27
4	Výzkumný problém	28
5	Typ výzkumu a použité metody	29
5.1	Typ výzkumu.....	29
5.2	Arnettův inventář sensation seeking.....	29
5.3	Potřeba kognitivního uzavření.....	30
5.4	Česká verze HSAS	31
5.4.1	Pilotní studie.....	32
5.5	Formulace hypotéz ke statistickému testování	34
5.5.1	Hypotézy související se sensation seeking a HSAS.....	34
5.5.2	Hypotézy související s potřebou kognitivního uzavření a HSAS	34
6	Sběr dat a výzkumný soubor	35
6.1	Sběr dat a výzkumný soubor u první studie	35
6.2	Sběr dat a výzkumný soubor u druhé studie.....	36

6.3	Metody analýzy dat	37
6.4	Etické hledisko a ochrana soukromí.....	37
7	Práce s daty a její výsledky	38
7.1	Práce s daty a její výsledky u první studie	38
7.1.1	Překlad.....	38
7.1.2	Deskriptivní statistika.....	39
7.1.3	Faktorová struktura a reliabilita jako vnitřní konzistence	39
7.2	Práce s daty a její výsledky u druhé studie.....	42
7.3	Výsledky ověření platnosti statistických hypotéz	44
7.3.1	Hypotézy související se sensation seeking a HSAS	44
7.3.2	Hypotézy související s potřebou kognitivního uzavření a HSAS	44
8	Diskuze	45
8.1	První studie.....	45
8.2	Druhá studie.....	46
8.3	Limity práce, možnosti dalších výzkumů a praktický přínos.....	48
9	Závěr.....	50
10	Souhrn	51
	LITERATURA.....	54
	PŘÍLOHY	59
	„Příloha 1: Abstrakt bakalářské práce v českém jazyce“	
	„Příloha 2: Abstrakt bakalářské práce v anglickém jazyce“	
	„Příloha 3: Seznam tabulek“	
	„Příloha 4: Škála hodnocení struktury humoru“	
	„Příloha 5: Arnettův inventář sensation seeking“	
	„Příloha 6: Potřeba kognitivního uzavření“	
	„Příloha 7 : Zadání bakalářské práce“	

ÚVOD

Jak praví české přísloví „*Humor je kořením života*“. Bez humoru by byl život smutný a nepestrý. Pravděpodobně nenajdeme na světě člověka, který by se alespoň jednou nezasmál vtipu, nebo vtipné události. Humor hraje roli v mnoha částech našeho života, kupříkladu v našich sociálních vztazích. Zkuste si vzpomenout na vtipné události s vašimi přáteli, určitě se vám alespoň jedna vzpomínka vybaví. Humor nám také pomáhá překonat těžké časy, kdy nám pomalu nezbyvá nic jiného než se všemu zasmát.

Domnívám se proto, že by psychologie humoru zasluhovala větší pozornost. V zahraniční literatuře nalezneme celkem uspokojivý počet různých studií a výzkumů týkajících se humoru a hodnocení struktury humoru. V České republice však těchto studií příliš nenajdeme. Proto jsem se rozhodla zaměřit svou bakalářskou práci nejen obecně na humor a smysl pro humor, ale především na hodnocení struktury humoru. Tento pojem bychom mohli poměrně zjednodušeně vysvětlit jako preferenci určitého typu vtipných podnětů.

Toto téma jsem si tedy zvolila především kvůli možnosti přispět (byť jen malým dílem) k výzkumu hodnocení humoru v České republice. Můj výzkum by mohl být odrazovým můstkem pro další výzkumy v této oblasti psychologie, ať už formou navázání na mou práci či její kritikou. Dalším důvodem pro zvolení daného tématu byla jeho nevšednost a neokoukanost. A posledním důvodem byla chuť propojit výzkum s něčím tak lidským a přirozeným jako je humor.

Cílem této práce je popsat psychometrické charakteristiky české verze Škály hodnocení struktury humoru, která vznikla v Makedonii (Humor Structure Appreciation Scale-HSAS). Můžeme tak ověřit její platnost i v jiném kulturním kontextu a tím získat nástroj pro měření hodnocení struktury humoru v České republice. Prvním krokem je samozřejmě překlad této škály. Další cíl vychází z poměrně starého, avšak empiricky ověřeného předpokladu, který říká, že hodnocení struktury humoru souvisí s osobnostními charakteristikami jedince. Zjednodušeně řečeno, člověk, který preferuje určitý typ humorných podnětů, pravděpodobně disponuje určitými osobnostními charakteristikami. Mým cílem tedy je ověřit tento předpoklad a hledat vztahy mezi českou verzí Škály hodnocení struktury humoru (HSAS – CZ) a dvěma osobnostními charakteristikami – sensation seeking a potřebou kognitivního uzavření.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HUMOR A SMYSL PRO HUMOR

Téměř každý z nás dokáže humor rozpoznat, ovšem definovat jej je i mezi odborníky nelehkým úkolem. Existují dva protichůdné terminologické systémy. V prvním systému se pracuje s pojmem komika, za kterou je považováno cokoliv, co nás rozesměje. Tato definice vyplývá z estetiky a zároveň odděluje komiku od jiných estetických kvalit, jakou je například krása. Humor je podle tohoto terminologického systému pouze částí komiky. Na stejné úrovni je například sarkasmus, ironie, satira, výsměch a nesmyslné vtipy. Tento koncept využívá humor zejména v nepříjemných situacích, které se pomocí něj snaží odlehčit (Peterson & Seligman, 2004). Později se však humor stal zastřešujícím pojmem všech souvisejících termínů. Druhý terminologický systém zahrnuje navíc schopnost vnímat, utvářet, užívat si a interpretovat humor. Komika je tedy nahrazena pojmem humor, který se stal pojmem nadřazeným (Ruch, 1998).

Humor lze definovat následovně: a) hravé rozpoznávání, prožitek a/nebo vytváření nesouladu (inkongruence) b) vyrovnaný a veselý pohled na trápení jedince, který člověku umožní vnímat světlou stránku věci, c) schopnost rozesmát ostatní (Peterson & Seligman, 2004).

Definice humoru různých autorů můžeme zařadit do tří výše zmíněných kategorií. Například Bremmer a Roodenburg (2005) definují humor jako synonymum pro žertovno a komiku, proto bychom je zařadili do kategorie a. Do stejné kategorie bychom zařadili i Martina (2007), který chápe humor jako označení pro něco vtipného či zábavného. Pozitivní emoce, kterou humor vyvolává, se označuje pojmem veselí („mirth“). Dle Hartla (1993, 65) je humor: „*radostný citový stav vyvolaný komickou myšlenkou, nápadem či situací*“ a tato jeho definice by také spadala do kategorie a. Freudovu teorii (1960) bychom zařadili do kategorie b, neboť Freud chápe humor jako obranný mechanismus. Sutu a kolektiv (2020) považují humor za schopnost rozesmát ostatní. Tento názor spadá do kategorie c.

Definicí humoru se zabývala i řada tuzemských autorů. Slezáčková (2012) vyzdvihuje schopnost vidět humornou stránku každé situace. Zároveň považuje humor za silnou stránku charakteru. Apeluje také na vliv humoru na mentální zdraví a stav mysli. Její pohled bychom tak zařadili do skupiny b. Podobně chápe humor i Budinský (2001), který ho definuje jako pozitivní sílu s kladným vlivem na zdraví jedince. Definice Boreckého

(2000) představuje dva pohledy (a,c) jelikož vnímá humor jako náladu, rozmar či rozpoložení mysli v komické rovině, zároveň však říká, že humor je výsměchem vlastní osobě a teprve poté se vysmívá druhým. Černoušek (1972) interpretuje humor jako schopnost rozesmát sebe i ostatní a je tedy zastáncem názoru, který popisuje kategorie c.

Smysl pro humor měl původně estetický význam a označoval schopnost vnímat či ocenit humor. Nyní byla jeho definice rozšířena a stal se velmi obtížně definovatelným rysem osobnosti. Můžeme pomocí něj popsat například tendenci vytvářet vtipy v každodenním životě (Martin, 2007). Odborníci i laikové se shodnou na tom, že smysl pro humor je velmi oceňovanou vlastností. Jelikož však neexistuje jednotná definice smyslu pro humor, každý si pod tímto pojmem může představit více či méně odlišné věci (Ruch, 1998).

Cann a Calhoun (2001) se pokusili zvýšit povědomí o tom, co se lidé představují pod pojmem smysl pro humor. Dali proto svým probandům za úkol popsat člověka s vysokou mírou smyslu pro humor, a naopak i s nízkou mírou tohoto konstruktů. Probandi přikládali lidem s vyšší mírou smyslu pro humor vlastnosti jako: přátelský, příjemný, chytrý, kreativní, zajímavý a nápaditý. Na druhou stranu považovali takového člověka za impulzivnějšího, neklidného a méně zralého. Výsledky této studie potvrzují i starší teorie Louise Omwake (1939), který ve svém článku „*Factors influencing the sense of humors*“ (faktory ovlivňující smysl pro humor) poukazuje na výsostné postavení smyslu pro humor jakožto osobnostního rysu. Dle Omwaka (1939, 95) „je smysl pro humor natolik ceněn, že pokud o někom řekneme: *má dobrý smysl pro humor je to téměř synonymum pro: je chytrý, milý a já ho nesmírně miluji*“. Dále také zmiňuje, že lidé jsou schopni přiznat mnoho svých nedostatků (např. průměrnou inteligenci, chabé zdraví, nedostatek krásy apod.), ale nedokážou přiznat podprůměrnost svého smyslu pro humor. Tyto teorie podporuje výzkum Gordona Allporta (1961), kde probandi posuzovali svůj smysl pro humor. 94 % probandů uvedlo, že je jejich smysl pro humor průměrný či dokonce nadprůměrný. Pouze zbylých 6 % posoudilo svůj smysl pro humor jako podprůměrný.

Jednu z nejznámějších koncepcí o smyslu pro humor utvořil Hans Eysenck (1972), který rozlišuje tři rozdílné významy smyslu pro humor. Konformní význam – dané osobě přijdou vtipné stejné věci jako nám, kvantitativní význam – osoba se často směje a je snadné ji pobavit, produktivní význam – osoba může na party bavit ostatní vyprávěním vtipů, což je pro nás v určitém směru přínosné. Zároveň však upozorňuje, že tyto tři typy nutně netvoří celek, pokud někoho ohodnotíme podle konformního významu, neznamená to nutně, že bude splňovat i význam produktivní.

Hehl a Ruch (1985) rozšířili Eysenckův seznam a upozornili, že individuální rozdíly ve smyslu pro humor mohou vycházet ze sedmi znaků:

1. ze schopnosti porozumět vtipům a jiným vtipným podnětům
2. ze způsobu, jakým jedinec kvantitativně i kvalitativně vyjadřuje radost a veselí
3. ze schopnosti vytvářet vtipné komentáře a postřehy
4. z ocenění různých typů vtipů
5. do jaké míry jedinec aktivně vyhledává věci, které ho rozesmějí (např. televizní komedie)
6. ze vzpomínek na vtipy a vtipné události ve životě
7. z tendence používat humor jako copingovou strategii

Novější pohled na smysl pro humor uvádí Martin (2007). Definuje jej jako vícerozměrný konstrukt, který může být koncipován například jako:

1. vzorec chování (častý smích, zabavování ostatních pomocí vlastních vtipů)
2. schopnost (vytvářet vtipy, pamatovat si je)
3. temperamentní rys (vyjadřuje obvyklou veselost a hravost)
4. estetická reakce (užívání si určitých typů humorného materiálu)
5. přístup (pozitivní přístup k humoru a humorným lidem)
6. pohled na svět (zmatený, neseřízný pohled na svět)
7. copingová strategie, nebo obranný mechanismus (bránit se pomocí humoru nepříjemným situacím)

Pro mou bakalářskou práci bude důležitá koncepce smyslu pro humor jakožto estetické reakce, neboť právě ta se hojně užívá v testech hodnocení humoru.

1.1 Smysl pro humor jako estetická reakce

Koncepce smyslu pro humor jako estetické reakce je založena na potěšení, užívání si určitých druhů humorných podnětů. Právě v testech hodnocení struktury humoru jsou humorné stimuly seskupeny do různých kategorií, buď na teoretickém základě, nebo pomocí faktorové analýzy (Martin, 2007). Z těchto testů lze tedy určit, jaké druhy humoru jedinec preferuje. Dále bude uveden přehled tohoto přístupu.

1.1.1 Původní teoretické studie zaměřené na obsah humoru

V původních teoretických studiích třídili experimentátoři humorné podněty na základě jejich obsahu. Tyto kategorie byly sestavovány podle určité teorie humoru a sloužily k jejímu potvrzení či zamítnutí. Například k ověření Freudovy teorie, která říká, že sexuální a

agresivní tendence jsou uvolňovány skrz humor, byly sestaveny kategorie sexuálních, agresivních a nesmyslných humorných podnětů (Martin, 2007). Pro tuto teorii vyvinul Redlich a kolektiv (1951) Test veselých odpovědí („Mirth Response Test“). Skládá se ze 36 karikatur, které jsou posuzovány podle různých témat souvisejících se sexuální tematikou a agresí. Probandům byly karikatury prezentovány postupně a u každé se zaznamenávaly spontánní verbální i neverbální odpovědi. Následně měl proband karikatury seřadit od nejlepší po nejhorší, přičemž měl zařadit i ty, na které byla jeho odpověď neutrální. Poté měl vysvětlit význam každé z nich. Předpokládalo se, že vtipy, které byly hodnoceny pozitivně (byly tedy velmi vtipné) obsahovaly témata vztahující se k základním potřebám a konfliktům. Naopak ty vtipy, na které jedinec reagoval negativně měly odrážet silné a ohrožující nevyřešené potřeby a konflikty.

Již v rané fázi teoreticky zaměřených studií bylo zřejmé, že preferovaný typ humoru souvisí s určitými osobnostními rysy. Například Grziwok a Scodel (1956) porovnávali preferovaný typ humoru s výsledky v „Thematic Apperception Test“ (Murray, 1943). Autoři rozdělili příběhy do pěti kategorií. První dvě kategorie (agresivní a sexuální vtipy) označují jako orektické (citově zabarvené). Další dvě (humor založený na přehnaném či paradoxním používání sociálních stereotypů a humor založený na zjevné a nápadné logické nesrovnalosti, která však jde vyřešit) pojmenovali jako kognitivní humor. Poslední kategorie je ponechána pro příběhy, které spadaly pod více kategorií. Výzkum ukázal, že jedinci, kteří používali agresí ve svých příbězích v TAT preferovali agresivní humor, a naopak lidé s nízkou mírou agrese ve svých příbězích v TAT upřednostňovali humor se sociálními stereotypy. Obecně se dá říci, že jedinci, kteří upřednostňují orektický typ humoru nad humorem kognitivním mají větší fantazijní agresí, vyšší míru extravertze, nižší zaujatost intelektuálními hodnotami a nižší psychickou složitost.

Wilson a Patterson (1969) našli pozitivní korelaci mezi extravertzí a preferencí sexuálních vtipů. Dále také odhalili jistou spojitost mezi politickou orientací a preferencí určitého typu humorných podnětů. Martin (2007) poukazuje na fakt, že lidé s konzervativnějšími postoji upřednostňují „nevinné“ formy humoru (např. slovní hříčky), a naopak lidé liberálnější volí volnější typy humoru, a to například vtipy se sexuálním podtextem.

I přes zajímavé poznatky těchto teorií se objevila řada kritiků. Upozorňovali zejména na fakt, že spolehlivost a platnost klasifikací humoru nebyla empiricky ověřována (Ruch, 1992). Kritici se také zabývají otázkou, zda by výsledky různých teorií odpovídaly všem

druhům humoru, neboť výzkumníci vybírají pouze tu část vtipů, které jsou v souladu s jejich teoriemi (Martin, 2007).

1.1.2 Původní studie používající faktorovou analýzu

Použití faktorové analýzy je alternativou k výše zmiňovanému přístupu zaměřenému na obsah. Tento přístup se snaží vybudovat teorii na základě empiricky odvozených dimenzí faktoru. Faktorová analýza je statistická technika pro zkoumání korelací mezi dimenzemi a identifikaci menšího počtu dimenzí (faktorů), které tvoří většinu rozptylu. Obecnou strategií je získat velké množství vtipů a dalších humorných podnětů, které jsou považovány za reprezentativní. Tyto obsahy jsou poté hodnoceny velkým počtem probandů. Pomocí faktorové analýzy můžeme určit implicitní dimenze, na kterých stojí hodnocení humoru. Vtipy, jejichž hodnocení spolu navzájem vysoce koreluje obvykle spadají do stejného faktoru, a naopak vtipy, jejichž hodnocení spolu nijak nesouvisí spadají do různých faktorů (Martin, 2007).

Hans Eysenck (1942) patřil mezi první, kteří použili faktorovou analýzu. Jeho výzkumu se zúčastnilo 16 participantů, kterým předložil vtipy či karikatury. Jejich úkolem bylo seřadit je podle míry zábavnosti. Výsledky odhalily obecný faktor, který naznačuje individuální rozdíly v chápání a hodnocení humoru. Poněkud zajímavějším výsledkem jsou tři dimenze, které se podařilo definovat. První dimenze je sexuální – nesexuální, druhá jednoduchá – komplexní a poslední je osobní – neosobní. Martin (2007) zdůrazňuje, že ačkoliv jsou výsledky Eysenckova výzkumu velmi zajímavé, je nutné poukázat na fakt, že pracoval pouze se 16 participanty, což je v poměru k dnešním výzkumům málo. Otázkou tedy zůstává, na kolik jsou jeho výsledky relevantní.

Dalším významným výzkumníkem hodnocení humoru byl Raymond Cattell, který spolu s Lesterem Luborským (Cattell & Luborsky, 1947) shromáždili soubor 100 vtipů, které byly považovány za reprezentativní a kulturně nezávislé. Oslovili 50 mužů a 50 žen, převážně s vysokoškolským vzděláním. Faktorová analýza prokázala 13 kategorií, respektive funkčních jednotek, které pojí jednotlivé vtipy na základě obsahu. V každé z kategorií byla provedena další faktorová analýza. Následně se vyčlenilo konečných pět faktorů. Těchto pět faktorů bylo pojmenováno jako dobrosrdečné sebeprosazení (good-natured self-assertion), vzpurná dominance (rebelious dominance), snadná smyslnost (easy going sensuality), rezignovaný výsměch (resigned derision) a zdvořilá sofistikovanost (urbane sophistication). První faktor naznačuje přirozený nedostatek zdrženlivosti. Druhý

faktor, jak již z názvu vyplývá, naznačuje dominantnost jedince a odpor vůči autoritám. Třetí faktor poukazuje na agresi, která je potlačována sexuálním chováním (nebo se naopak agrese projevuje tam, kde by bylo očekáváno chování se sexuálním podtextem). Čtvrtý faktor se dá opět odvodit z názvu, zahrnuje pasivní posměšný humor. Poslední faktor se označuje pojmem zdvořilá sofistikovanost, ale stejně tak bychom mohli použít pojem inteligence. Autoři pokládají tyto pojmy za obecné osobnostní faktory, nikoliv pouze za vnější formy a obsahy vtipů.

Tyto faktory byly zařazeny do IPAT Humor Test of Personality (Cattell & Tollefson, 1966). Test spojuje osobnostní charakteristiky s preferencí určitého typu humoru, jedná se tedy o způsob nepřímého měření obecnějších rysů osobnosti. Tento test má ovšem řadu slabín a nikdy nebyl plošně používán. Reliabilita jednotlivých škál je poměrně nízká a stabilita faktorové struktury je diskutabilní, neboť jiní výzkumníci dosáhli se stejnou sadou vtipů zcela jiný výsledků (Yarnold & Berkley, 1954 in Martin, 2007). Problém byl částečně v otázkách s předem daným výběrem možností odpovědí, to způsobilo umělé posílení některých slabých faktorů, a naopak potlačení některých stabilních faktorů (Ruch, 1992; Martin, 2007).

1.1.3 3WD Taxonomie humoru

Rakouský psycholog Willibald Ruch (1992) se vyjadřoval k dosavadním výzkumům hodnocení humoru a sám se na jejich podkladě snažil najít systematičtější způsob hodnocení humoru. Za účelem získání reprezentativního vzorku pro všechny typy humoru, shromáždil dohromady 600 vtipů a karikatur. Některé z nich byly vybrány zcela náhodně z populárních časopisů, některé získal z předchozích studií, další vybíral záměrně z odborných knih, aby získal zastoupení všech typů humoru. Ruch se svými kolegy (1998; 1994) provedl řadu faktorově analytických studií, kdy velmi reprezentativnímu vzorku prezentoval odlišné, avšak překrývající se soubory vtipů a karikatur. Jeho materiály byly také přeloženy do několika jazyků. Například Forabosco a Ruch (1994) provedli studii v Itálii. Studie byly provedeny také ve Francii a v Německu (Ruch & kol., 1991).

Tyto faktorově analytické studie ukázaly tři stabilní faktory, které zdá se stojí za většinou variací v hodnocení humoru a jsou důsledně nalezeny napříč různými humornými podněty, ve všech studovaných populacích. Zajímavé je, že první dva faktory souvisejí spíše se strukturálními aspekty humoru, než s obsahovými tématy (Martin, 2007).

Prvním faktorem je incongruity – resolution humor (INC–RES). Inkongruence znamená nevážený nesoulad, který je zaveden pointou a lze jej vyřešit pomocí informací dostupných v jiné části vtipu. Jakmile je nesoulad vyřešen, nabude člověk dojmu, že vtip pochopil (Martin, 2007) Příkladem tohoto typu vtipu může být: „*Víte, že když fouknete psovi do tváře, naštve se na vás? Ale když s ním jedete autem, vystrčí hlavu z okna*“ (Galloway & Chirico, 2008, 132).

Druhým faktorem je nonsense humor neboli nesmyslný humor (NON). Týká se spíše struktury než obsahu. Vtipy a karikatury v této kategorii obsahují překvapivý prvek a nesoulad není zcela vyřešen, což vzbuzuje dojem, že vtip dává smysl i přes to, že ho postrádá. Tento typ humoru lze popsat jako bizarní, fantazijní, nespoutaný (Martin, 2007). V tomto typu humoru nemusí pointa poskytnout žádné řešení, nebo poskytuje pouze částečné řešení a v některých případech může dokonce vytvářet nové nesrovnalosti (McGhee & kol., 1990). Příkladem této kategorie humoru může být vtip: „*Nemůžu vystát lidi, kteří jsou netolerantní*“ (Galloway & Chirico, 2008, 132).

Třetím faktorem je sexuální humor (SEX). Je zastoupen vtipy, které zjevně obsahují sexuální témata. Tento faktor ukazuje, že lidé jsou celkem konzistentní v míře, zda se jim sexuální humor líbí, či nelíbí. Zajímavé je, že materiál pro sexuální humor má sekundární zátěž na jednom ze dvou předchozích faktorů (INC–RES nebo NON) a to v závislosti na tom, zda vtip obsahuje vyřešený, či nevyřešený nesoulad (Martin, 2007; Ruch, 1998).

Ruch také zkoumal faktorovou strukturu odpovědí účastníků na humor. Pomocí řady různých pozitivních a negativních hodnotících stupnic našel dva faktory odezvy: první faktor pozitivního prožitku nebo zábavnosti a druhý faktor averze či odmítnutí. Tyto faktory spolu jen slabě negativně korelují, což znamená, že pokud jedinec považuje konkrétní vtip za zábavný, nezaručuje to jeho nízkou míru averze. Například rasistický vtip může být jedincem vnímán jako velmi vtipný, ale zároveň velmi averzní (Martin, 2007).

Na základě faktorově analytických studií zkonstruoval Ruch (1983) 3WD Test humoru. Test slouží k posouzení hodnocení vtipnosti a averze u tří výše zmíněných faktorů. K dispozici je verze K, která obsahuje 50 položek a dvě paralelní verze s 35 položkami (formuláře A a B). Vtipy a karikatury jsou vytištěny ve zkušebních brožurách a respondenti mají za úkol hodnotit zábavnost a averzi na sedmibodových škálách. Celkové skóre zábavnosti a averze pro každý faktor má dobrou vnitřní konzistenci a reliabilitu. Skóre tří zkoumaných faktorů je mírně pozitivně propojeno, což znamená, že pokud jedinec má rád

(nebo nemá rád) jeden druh humoru, má tendenci mít rád (nebo nemít rád) i ostatní druhy humoru. V této studii se také pracuje s proměnnou indexu preference struktury (structure preference index; SPI). Tato proměnná byla zavedena, jelikož umožňuje posoudit relevantní preferenci jedince mezi humorem s vyřešitelnou nesrovnalostí a humorem, jehož nesrovnalost nelze vyřešit či obsahuje pouze část nesrovnalosti. SPI se vypočítá jako rozdíl škál vtipnosti mezi INC–RES a NON vtipy (INC–RESf–NONf) (Ruch & Hehl, 1998).

1.1.4 Škála hodnocení struktury humoru

Ruchovým 3WD testem se inspirovala řada autorů. Carretero–Dios a kolektiv (2009) zkonstruovali Škálu hodnocení humoru (Humor Appreciation Scale). Zachovali tři stejné faktory jako Ruch (1983) avšak rozšířili kategorie tak, aby se do nich vešel černý humor, humor ponižující muže a humor ponižující ženy. Jejich škála je nejčastěji pojmenována zkratkou EAHU ze španělského Escala de Apreciación del Humor (Carretero–Dios & kol., 2010). Galloway a Chirico (2008) se zaměřili na strukturální dimenze humoru. Na rozdíl od výše zmiňovaných autorů používali pouze slovní vtipy a opět potvrdili dva strukturální faktory humoru – INC–RES a NON. Také se zaměřili na zkoumání souvislostí mezi mírou neuroticismu a hodnocením humoru.

Dalším nástrojem ke zkoumání humoru je Škála hodnocení struktury humoru (Humor Structure Appreciation Scale – HSAS, Sulejmanov & kol., 2018), která je zaměřena na dvě strukturální dimenze. Důvodem pro vytvoření této škály je poskytnutí platného nástroje pro zkoumání hodnocení humoru v Makedonii. Přípravná fáze této studie zahrnovala konstrukci položek a zkoumání platnosti obsahu, za účelem výběru reprezentativního vzorku vtipů, které mohou být použity v makedonském kontextu a zároveň obsahují jeden ze dvou faktorů (INC–RES a NON). Cílem bylo mimo jiné ověřit, zda se vyskytnou ony dva strukturální faktory, pokud budou použity pouze slovní vtipy, které pocházejí z konkrétního kulturního kontextu. Vtipy byly vybrány například z novin, internetu či od studentů (Sulejmanov & kol., 2018).

V mé bakalářské práci budu posuzovat psychometrické charakteristiky české adaptace HSAS.

2 OSOBNOST A HUMOR

Řada studií zkoumala korelace mezi třemi faktory ze 3WD testu a různými osobnostními rysy (Carretero–Dios & Ruch, 2010; Ruch, 1992; Ruch & Hehl, 1998; Ruch & Malcherek, 2009). Bylo zjištěno, že hodnocení zábavnosti u všech faktorů slabě koreluje s extravertí, což naznačuje, že extroverti jsou více schopni užít si všechny druhy humoru. Celkové skóre averze také slabě koreluje s neuroticismem, což naznačuje, že lidé, kteří zažívají více negativních emocí (úzkost, deprese), mají tendenci nemít rádi ani jeden druh humoru (Martin, 2007).

Velká část Ruchova výzkumu se zaměřila na osobnostní rysy spojené s konzervatismem, tolerancí nejednoznačnosti a sensation seeking ve vztahu se dvěma faktory – INC-RES a NON humor. Jeho hypotézy vycházely z logiky každého faktoru. Předpokládal, že nesmyslné vtipy si více užívají lidé, kteří mají vysokou toleranci k nejednoznačnosti a preferenci nových a nestrukturovaných vtipných podnětů. Vtipy s inkongruencí, která lze vyřešit, si údajně užívají více konzervativní jedinci s obecnou potřebou strukturovaného, stabilního a jednoznačného vtipného podnětu. Tyto hypotézy se potvrdily v následujících výzkumech. Konzervativní a autoritářské osobnostní rysy pozitivně korelují s hodnocením zábavnosti u INC–RES humoru a averzí u NON humoru (Ruch & Hehl, 1986; Martin, 2007).

Sensation seeking je osobnostní rys zahrnující potřebu rozmanitých, nových a komplexních vjemů (Arnett, 1994; Zuckerman, 1979, viz kapitola 2.1.) Ukázalo se, že lidé s vysokou mírou sensation seeking si užívají nesmyslný humor více než humor spojený s inkongruencí, která lze vyřešit (Carretero–Dios & Ruch, 2010; Hehl & Ruch, 1985; Ruch, 1988; Ruch & Malcherek, 2009). Dalším, zajímavým výsledkem je, že celková škála vtipnosti u 3WD testu negativně koreluje s náboženským fundamentalismem. To naznačuje, že člověk s vysokou mírou náboženského fundamentalismu si bude pravděpodobně méně užívat všechny druhy humoru (Saroglou, 2003). Preferovaný typ humoru také slabě souvisí s inteligencí, konkrétně se NON humor pojí s vyšší inteligencí a INC–RES spíše s nižším inteligenčním kvocieniem (Ruch, 1992).

Sexuální faktor humoru se nejsilněji vztahuje k sociálním postojům, kde proti sobě stojí drsná mysl („toughminded“) a něžná („tenderminded“). Jedinec s drsnou myslí je

charakterizován nezávislými, soběstačnými a racionálními dispozicemi, zatímco jedince s něžnou myslí charakterizuje empatie, starost o ostatní, tolerance a demokratické hodnoty. Obecně platí, že lidé s drsnou myslí častěji hodnotí vtipy se sexuální tematikou jako zábavné, zatímco lidé s něžnou myslí tyto vtipy hodnotí spíše jako averzní (Ruch & Hehl, 1986; Martin, 2007).

Jak jsme již zmínili v kapitole 1.1.3 vtip může mít určitý faktor primární, ale sekundárně může být zatížen jiným faktorem. Pokud máme například vtip obsahující sexuální faktor smíšený s nesouladem, koreluje pozitivně s konzervatismem a zároveň i s drsnou myslí, což vede k pozitivní korelaci i s dalšími proměnnými: autoritářství, netolerance dvojznačnosti, politický a ekonomický konzervatismus, technické zájmy, a naopak nezáměr o sociální tematiku. Zajímavé je, že tento typ vtipů se nesoustředí ani tak na sex samotný, ale má spíše tendenci k autoritářství. Lze to vysvětlit i tím, že autoritářský jedinec má sklon k přehnaným obavám ze sexuálního dění, tudíž tento typ humoru pro ně souvisí spíše s rigidními sexuálními obavami, než se sexuální tolerancí a potěšením (Martin, 2007; Ruch, 1992).

Pokud vtip se sexuální tematikou zahrnuje navíc nesmyslný prvek souvisí opět s drsnou myslí, ale již nesouvisí s konzervativními postoji. Pozitivně koreluje se sensation seeking, hédonismem, zájmem o sex a libido, tolerancí, potěšením a zkušenostmi. Pozitivní sexuální postoje a zkušenosti tedy souvisí s oceněním humoru tohoto typu (Ruch & Hehl, 1986; Martin, 2007).

2.1 Sensation seeking a hodnocení humoru

Pojem sensation seeking dosud nebyl oficiálně přeložen do českého jazyka, proto budu v práci používat anglický termín. Jedná se osobnostní rys, který je vyjádřen obecnou tendencí hledat nové, komplexní a intenzivní zážitky. Zároveň vyjadřuje ochotu kvůli takovým zážitkům riskovat. Jsou známy i jiné pojmy, které v podstatě hovoří o tomtéž, například novelty seeking, arousal seeking aj. Tento konstrukt a škála vytvořená na jeho základě (Sensation Seeking Scale – SSS, Zuckerman a kol., 1964) byly vyvinuty v 60. letech jako část experimentální studie zabývající se sensorickou deprivací. Poprvé byla škála použita k předpovědi odpovědí na sensorickou deprivaci. Tento koncept bývá spojován

s rizikovým chováním, jako je například rychlá jízda, jízda pod vlivem návykových látek, různé sexuální zážitky, užívání drog či alkoholu (Zuckerman, 1979).

Zuckerman (1984) provedl řadu výzkumů týkající se biologie konceptu sensation seeking. Zjistil například, že tento koncept souvisí s rozšiřováním neurologických odpovědí, nižší hladinou monoaminoxidázy v krevních destičkách a vyšší hladinou testosteronu.

Původní škála SSS II (Zuckerman & kol., 1964) obsahovala pouze obecné stupnice. Všechny položky jsou ve formátu nucené volby, přičemž jedna z možností měla pozitivní skóre na škále sensation seeking a druhá byla pro tuto škálu neutrální. Na základě četných výpočtů faktorové analýzy byla škála validizována a vznikla tak SSS (IV, V). Tato škála má 40 položek a obsahuje čtyři dílčí faktory:

8. Vzrušení a hledání dobrodružství (TAS) – položky odrážející touhu zapojit se do aktivity či sportu, zahrnující neobvyklé vjemy a představující určitá rizika, nad rámec konvenčních sportů.
9. Vyhledávání zkušeností (ES) – položky naznačující otevřenost k novým zážitkům a zkušenostem prostřednictvím umění, hudby, drog a nekonvenčního stylu života.
10. Ztráta zábrán (DIS) – položky popisující hledání vzrušujících pocitů a zkušeností v sociálních situacích, jako jsou večírky, alkohol, sexuální aktivita.
11. Citlivost na nudu (BS) – položky reflektující netoleranci vůči opakujícím se a předvídatelným druhům zážitků, pracovní rutíně, práci s nudnými lidmi. Položky zahrnují i neklid, který jedinec cítí, pokud nemůže uniknout rutinní práci či opakujícím se zážitkům (Zuckerman, 1994; 2010).

Hlavním kritikem Zuckermana a jeho škály SSS (V) je Jeffrey Arnett. Uvádí několik důvodů, kvůli nimž není škála zcela bezchybná. Jako první uvádí již zmiňovanou nucenou volbu odpovědí u všech tvrzení, považuje ji za matoucí, pokud se respondent ztotožňuje s oběma či naopak žádným tvrzením. Dále zmiňuje, že jsou zde časté položky o namáhavých fyzických aktivitách, které však je výsledku nemusí poukazovat na věkové rozdíly, jak bylo původně zamýšleno, ale mohou být pouze důsledkem nedostatečné fyzické síly a vytrvalosti. Také upozorňuje na specifická slova, která se používala v době vývoje škály a dnešní generace je již nemusí znát (např. hippies, „jet set“ – elita). Za nejvýznamnější nedostatek však považuje fakt, že škála obsahuje mnoho položek týkajících se užívání alkoholu, drog a sexuálního chování a tato skutečnost je následně považována za důkaz, že všechny tyto kategorie souvisí se sensation seeking. Může to však pouze znamenat, že jedinec holduje všem zmíněným kategoriím a nutně to s jeho mírou sensation seeking nemusí souviset (Arnett, 1994).

Arnett (1994) se při vývoji své vlastní škály snažil vyvarovat chyb, které pozoroval u Zuckermana. Zatímco Zuckerman (1984) považuje za hlavní složky sensation seeking potřebu novosti a složitosti stimulu, Arnett se věnuje především potřebě novosti a intenzity stimulu. Zuckerman uznal, že intenzita může hrát v tomto konstrukt větší roli, než původně myslel.

Arnett (1994) se také více zaměřil na vliv socializace při změně jakékoliv biologické či generické predispozice k sensation seeking. Zuckerman (1979) se zaměřoval na možné biologické příčiny a roli socializace věnoval jen malou pozornost. Arnett (1992a) se soustředí jak na biologické predispozice, tak i na vliv socializace. Domnívá se, že predispozice k větší míře sensation seeking může být potlačena, pokud je prostředí, ve kterém se jedinec socializuje příliš omezující.

V novém pojetí je tedy sensation seeking považováno za predispozici, která může být vyjádřena různými způsoby, v závislosti na dalších osobnostních charakteristikách jedince a zejména také na vlivu socializace, která jak jsem již zmínila výše, může tuto predispozici podpořit, formovat či potlačit. Sensation seeking není pouze predispozice k větší potřebě riskovat, ale obecně jde o hledání intenzity a novosti v senzoričtých zážitcích. Proto byl v nové škále kladen velký důraz na to, aby tento koncept nebyl vnímán pouze jako normy porušující a antisociální chování. Naopak se snaží soustředit na to, jak míra omezení socializačního prostředí ovlivňuje formy vyjádření sensation seeking (Arnett, 1992a,b).

V Arnettově nové škále nalezneme mnoho položek, které se vztahují ke konkrétnímu smyslu (zrak, sluch, čich, hmat a také kinestetický smysl). Některé položky se naopak týkají obecně novosti a intenzity. Dále byl kladen důraz na to, aby odpovědi byly Likertova typu. Škála by také neměla obsahovat položky, které jsou přirozeně spjaté s věkem, například vyžadující fyzickou sílu a výdrž (Arnett, 1994).

Konečně, když už jsou nám známy předpoklady a okolnosti vývoje této škály, je na místě ji představit. Originální název škály je *Arnett Inventory of Sensation Seeking* zkráceně AISS. Inventář obsahuje 20 položek, z nichž deset se zaměřuje na novost a deset na intenzitu zážitků. Respondent volí, co ho nejvíce vystihuje na čtyřbodové škále od velmi mě vystihuje až po vůbec mě nevystihuje.

Pokud jde o vztah hodnocení humoru a sensation seeking, byl vysloven předpoklad, že je konstrukt sensation seeking schopen predikovat jak obsah, tak strukturu vtipu. Proběhly

dvě studie s celkovým počtem 434 participantů. Pro hodnocení humoru byly použity škály 3WD a EAHU a pro sensation seeking SSS a AISS (všechny ze zmiňovaných škál jsou popsány výše). Vyhledávání zkušeností (ES – jeden z faktorů SSS) a potřeba novosti se vyznačovaly nízkou mírou hodnocení INC–RES vtipů a vysokou mírou hodnocení nesmyslných vtipů. Ztráta zábran (DIS) a intenzita pozitivně korelují s vtipností sexuálních, může i ženy zesměšňujících vtipů, a naopak negativně korelují s jejich averzí (Carretero–Dios & Ruch, 2010; více o této studii v kapitole 3.2).

2.2 Potřeba kognitivního uzavření a hodnocení humoru

Mezi prvními se tímto konceptem zabýval Kruglanski (1990), který potřebu kognitivního uzavření definoval jako touhu jedince po jakékoliv odpovědi na dané téma, jen aby se vyhnul zmatku a nejednoznačnosti. Webster a Kruglanski (1994) používají termín potřeba jako motivaci osob s ohledem na zpracovávání informací a úsudek. Tato potřeba uzavření je označována za nespecifickou a je v opozici ke konkrétním uzavřením, jež představují například obranné mechanismy. Potřeba tohoto nespecifického uzavření závisí na vnímaných výhodách uzavření a případných nevýhodách při chybějícím uzavření. Uzavření jako takové umožňuje předvídatelnosti situací a je základem pro konání. Z toho logicky vyplývá, že potřeba kognitivního uzavření vzniká tam, kde je za potřebí předvídatelnost či akce. Naopak absence potřeby kognitivního uzavření pod časovým tlakem může vést k nedodržení dané časové lhůty, jelikož jedinci chybí tendence ke konání. Souvislost mezi časovým tlakem a potřebou uzavření zkoumal Kruglanski a Freund (1983).

Jak jsem již zmínila, kognitivní uzavření (či naopak absence uzavření) souvisí s vnímanou náročností zpracování informací. Pokud je zpracování informací vnímané jako náročné, může být potřeba uzavření zvýšena. Stejná situace nastává, pokud je úsudek pro jednotlivce nudný či neatraktivní. V tomto případě slouží uzavření k úniku od subjektivně nepříjemné činnosti. Mezi další faktory, které ovlivňují uzavření patří například hluk či atraktivita úkolu. V prvotních výzkumech týkajících se tohoto tématu šlo především o kontrolu a manipulaci s experimentálními podmínkami (náročnost, atraktivita, hluk) a následné pozorování hodnot potřeby uzavření. Později se začali experimentátoři zabývat i individuálními rozdíly této potřeby. Předpoklad byl takový, že jedinec dosáhne stejného výsledku při osobnostním dotazníku pro potřebu kognitivního uzavření, jako u situačních

vlivů při experimentu. Tyto výzkumy mimo jiné umožňují zkoumat subjektivní projevy potřeby uzavření (Webster & Kruglanski, 1994; Kruglanski, 1990).

Webster a Kruglanski (1994) identifikovali pět hlavních faktorů, které definují konstrukt potřeby uzavření. Autoři vycházeli z předpokladu, že jedinec s vysokou potřebou kognitivního uzavření touží po určitém řádu a struktuře ve svém životě, a naopak má odpor k chaosu a nepořádku. Prvním faktorem je tedy do jaké míry jednotlivec preferuje řád a strukturu. Tento faktor obsahuje pět položek, které autoři převzali z předchozího nástroje Personal Need for Structure Scale (Thompson & kol., 1989). Druhým faktorem je vnímané nepohodlí způsobené nejednoznačností. Tento faktor pramení z předpokladu, že člověk bude cítit averzi v situacích bez uzavření, kdy je frustrován a je ohrožena jeho motivace. Třetí faktor se zaměřuje na naléhavost snahy o uzavření úsudku a rozhodování. Předpoklad byl takový, že jedinci s vyšší mírou potřeby uzavření zažívají naléhavou touhu dosáhnout uzavření, což se odráží v jejich úsudcích a rozhodnosti. Tento faktor obsahuje tři položky, které byly opět přijaty z předchozího nástroje (Thompson & kol., 1989). Čtvrtý a pátý faktor se vztahuje na touhu po bezpečných a stabilních znalostech. Bezpečné znalosti jsou takové, na které se lze spolehnout v různých situacích a nevztahují se na ně výjimky. Konkrétně čtvrtý faktor se zabývá konzistencí bezpečných znalostí a potřebou předvídatelnosti pro budoucí situace. Tento faktor obsahuje tři položky z výše zmiňovaného nástroje. Pátý faktor poukazuje na tendenci ostře se vyhranit proti alternativním či nekonzistentním názorům. V praxi to může znamenat, že člověk s vysokou mírou potřeby uzavření špatně snáší názor, který je v nesouladu s jeho osobním přesvědčením či neuznává jedince, který má jiný názor než zbytek skupiny. Původní nástroj Need for Closure obsahoval 57 položek, z nichž bylo pomocí různých analýz odstraněno 15 položek a zbylo tedy 42. K posouzení slouží probandům šestibodová stupnice Likertova typu, kdy 1 znamená zcela nesouhlasím a 6 znamená zcela souhlasím. Nástroj byl použit napříč různými populacemi z důvodu ověření jeho validity (Webster & Kruglanski, 1994).

Jedním z největších kritiků této škály je Neuberg a kolektiv (1997). Upozorňují zejména na fakt, že škála potřeby uzavření může spíše než opravdovou potřebu měřit schopnosti jedince. Na základě svých výzkumů uvedli, že potřeba uzavření není jednodimenzionální škála, jak tvrdili Webster a Kruglanski (1994), ale že pravděpodobně sestává ze dvou nezávislých faktorů. První z nich zachycuje touhu po rozhodnosti (přesněji touhu po nespécifickém uzavření). Druhý zachycuje potřebu jednoduché struktury. Další revizi tohoto nástroje provedli Roets a Van Hiel (2007).

Roets a kolektiv (2006) uvádějí dvoudimenzionální strukturu s argumentem, že rozdílný status faktoru rozhodnosti je způsoben kontaminací schopností a obsahu, místo původně zamýšleného měření motivační potřeby. Toto tvrzení podpořila řada studií (Roets & Van Hiel, 2007). Opravdu se ukázalo, že původní položky pro faktor rozhodování využívají spíše schopnost dosáhnout kognitivního uzavření, než motivaci či potřebu dosáhnout tohoto uzavření. Autoři představili šest nových položek rozhodnosti, které mají měřit skutečnou potřebu uzavření. Následné analýzy ukázaly, že revidovaná stupnice je jednodimenzionálním nástrojem, zaměřeným na konstrukt potřeby, tak jak ji zamýšleli původní autoři. Revidovaná stupnice je tedy uznávána jako vylepšení té předchozí.

Roets a Van Hiel (2011) za pomoci řady psychometrických výpočtů utvořili škálu kognitivního uzavření, která obsahuje 15 položek. Tato škála je validizována a může být používána jako alternativní k původnímu nástroji se 42 položkami (Webster & Kruglanski, 1994). Škála je navržena tak, aby měřila celkové individuální rozdíly v NFC na jednodimenzionální škále a zároveň, aby zachovala bohatý obsah širokého konstrukt (Roets & Van Hiel, 2011).

U nás se tímto tématem zabývá Širůček a Ježek (2015; Širůček & kol., 2014), kteří představují strukturu a psychometrické charakteristiky české verze potřeby kognitivního uzavření. Vycházejí z 15 položkové škály Roetse a Van Hiela (2011). V mé bakalářské práci využiji tuto škálu.

V následujícím odstavci se budeme věnovat vztahu hodnocení humoru a potřeby kognitivního uzavření. Můžeme říci, že konstrukt kognitivního uzavření teoreticky souvisí s nesnášenlivostí dvojznačností (Brenkelmann & Brenkelmann, 1960; Kischkel, 1984) Předchozí výzkumy (Ruch & Hehl, 1998; Ruch 1992) ukázaly, že tato nesnášenlivost dvojznačností souvisí s vyšším hodnocením INC–RES vtipů na škále vtipnosti a s vyšší averzí u NON vtipů. Ruch (1992) však poukazuje na fakt, že tato proměnná není přímým prediktorem hodnocení struktury humoru. Potřeba kognitivního uzavření je širší kognitivně motivační konstrukt, který by mohl pomoci objasnit jednotlivé rozdíly v hodnocení struktury humoru. Je tedy opodstatněné předpokládat, že jedinci s vysokou mírou potřeby kognitivního uzavření budou upřednostňovat INC–RES vtipy před NON vtipy. Sulejmanov a kolektiv (2018) ve svém výzkumu zjistili, že potřeba kognitivního uzavření negativně souvisí s vtipností u NON vtipů a pozitivně u SPI (structure preference index INC-RES minus NON vtipy)). Více o této studii bude zmíněno v kapitole 3 Předchozí výzkumy.

3 PŘEDCHOZÍ VÝZKUMY

V této kapitole se věnujeme předchozím výzkumům, které jsou spjaty s hodnocením humoru a sensation seeking či potřebou kognitivního uzavření. Zde zmíněné výzkumy jsou jakýmsi širším kontextem vývoje škály Humor Structure Appreciation Scale (HSAS; Sulejmanov & kol., 2018). Ta je stěžejní pro mou bakalářskou práci, neboť ji ve výzkumu používám a porovnávám původní výsledky s výsledky mnou sbíraných dat v českém prostředí.

3.1 Posuzování hodnocení obsahu a struktury humoru

Carretero–Dios a kolektiv (2010) ve své studii zmiňují, že doposud vytvořené nástroje pro hodnocení humoru jsou funkční pouze na konkrétní studii a nedají se používat plošně. Zmiňují však 3WD (Ruch, 1998), který je založen na řadě faktorových analýz a je tedy do značné míry platný. Avšak Carretero–Dios a kolektiv (2010) vidí nedostatky tohoto nástroje v počtu kategorií, který se jim zdá nedostatečný. Rozhodli se tedy vytvořit vlastní nástroj, který by byl poplatný všem studiím. Cílem této studie je tedy popsat konstrukci a počáteční validizaci nové škály „*Escala de Apreciación del Humor*“ (EAHU). Tato škála hodnotí vtipnost a averzi u šesti kategorií humoru: incongruity-resolution humor (INC-RES), nesmyslný (NON), sexuální (SEX), černý (BLACK), zesměšňující muže (M - DIS) a zesměšňující ženy (W – DIS). Návrh těchto kategorií byl předložen řadě odborníků, kteří zvažovali relevanci daných kategorií pro hodnocení humoru. Nakonec byl koncept takto zachován. Studie využívá psané vtipy a karikatury z internetu, knih a dalších zdrojů. Autoři navrhli 200 vtipů, 40 z každé kategorie. Tyto vtipy byly předloženy sedmi nezávislým posuzovatelům, kteří opět posuzovali relevanci položky pro danou kategorii, přičemž položky bylo možné zachovat, pokud alespoň pět posuzovatelů souhlasilo s jejím zachováním. Celkový počet položek byl tedy 173. Byla provedena pilotní analýza položek, po které zůstalo konečných 87 položek.

Výzkumný vzorek zahrnoval 1306 respondentů, kteří vyplňovali 40 položek (osm pro každou kategorii). Ty byly náhodně vybrány z celkového počtu. Respondenti odpovídali na stupnici vtipnosti a averze. Analýza hlavních komponent byla provedena pomocí šikmé

rotace na stupnici vtipnosti. Hodnota Kaiser – Meyer – Olkinova kritéria byla 0.92 a Bartlettův test ukázal statisticky významný výsledek. Bylo navrženo zachovat šest faktorů, což vysvětlovalo 46 % rozptylu. Dále byla provedena konfirmační faktorová analýza (viz Carretero–Dios & kol., 2010). Šesti faktorové řešení se ukázalo jako vyhovující (Chí – kvadrát = 4745.04, df = 449, RMSEA = 0.08, GFI = 0.95, AGFI = 0.94, NNFI = 0.92). Cronbachova alfa se pro jednotlivé kategorie pohybovala mezi 0.69 (kategorie zesměšňování mužů) a 0.82 (sexuální humor) na stupnici vtipnosti a mezi 0.73 (muže zesměšňující humor) a 0.89 (nesmyslný humor) na stupnici averze. Průměrná vzájemná korelace mezi stupnicemi vtipnosti a averze každé kategorie humoru byla $r = -0.31$ (průměr mezi -0.09 a -0.45).

Muži hodnotili významně výše vtipnost sexuálních, černých a ženy zesměšňujících vtipů než ženy. Ženy naopak výše skórovaly v averzi k těmto kategoriím humoru. Zajímavé je, že u kategorie vtipů zesměšňující muže na stupnici vtipnosti dosahovaly ženy vyššího skóre, avšak u averze nebyly významně odlišné hodnoty u pohlaví. Další výzkum se týkal souvislosti věku a preference určitého typu humoru. Tato souvislost se potvrdila u INC–RES vtipů. Vtipnost tohoto druhu humoru se s věkem zvyšuje, a naopak averze se s věkem snižuje. U nesmyslného humoru souvisí s věkem pouze averze, která má tvar písmene U, nejnižší míra averze se vyskytovala ve věku 23-27 (Carretero–Dios & kol., 2010).

3.2 Hodnocení humoru a sensation seeking: invariance zjištění napříč kulturou a nástrojem hodnocení

Carretero–Dios a Ruch (2010) zkoumali vztah mezi hodnocením humoru a sensation seeking. Upozorňovali však, že tento vztah může být ovlivněn kulturou, ve které se výzkum provádí a také použitými nástroji. Sami používali pro sensation seeking Arnettův inventář (AISS; Arnett, 1994) a Zuckermanovu škálu (SSS; Zuckerman, 1979). Pro hodnocení humoru použili 3WD škálu (Ruch, 1998) a EAHU (Carretero–Dios & kol., 2010). Autoři předpokládali, že faktor novosti z AISS a faktor vyhledávání zkušeností z SSS budou souviset s nízkým hodnocením INC–RES humoru a vysokým hodnocením NON vtipů. Ztráta zábran (z SSS) a intenzita (z AISS) by měly pozitivně korelovat s vysokým hodnocením sexuálního, černého, ženy a muže zesměšňujícího humoru.

Toto téma bylo dříve zkoumáno dvěma způsoby. První představují Martin a Lefcourt (1984). Tito autoři vytvořili Dotazník odpovědí na situační humor (SHRQ). Zkoumali

hodnocení humoru u různých hypotetických situací. Druhý přístup zkoumal hodnocení vtipnosti a averze u vtipů i karikatur, které se lišily nejen obsahově, ale i strukturou (Ruch, 1992).

Ačkoliv tyto studie doložily souvislost mezi hodnocením humoru a sensation seeking, stále jsou zde dle Carretera-Dia a Rucha (2010) nejméně čtyři omezení. Prvním omezením je, že nebylo prokázáno, zda tato souvislost platí ve všech zemích a na různých vzorcích populace. Druhý nedostatek je dán používáním stále stejné sady vtipných podnětů, které byly přeloženy do různých jazyků. Ve skutečnosti tak mohou výsledky platit pouze pro tyto konkrétní vtipy, a nikoliv pro obecné kategorie humoru. Třetím ovlivněním by mohlo být použití pouze nástroje SSS, který může výsledky zkreslovat. Čtvrtým omezením by mohla být jakási nekonstantnost mezi jednotlivými nástroji.

Ve své studii (Carretero-Dios & Ruch, 2010) se tedy těmto omezením snažili autoři vyhnout. Do své studie zahrnuli vzorky populace, se kterými se v předchozích výzkumech nepočítalo. Dále se rozhodli použít dva nástroje pro hodnocení humoru (3WD, EAHU) a dva nástroje pro sensation seeking (SSS, AISS). Tato studie pracovala se dvěma vzorky. První byl ve Španělsku a skládal se z 323 participantů a druhý byl v Německu a čítal 110 respondentů. Bylo tedy navrženo pět sad hypotéz. První sada se zabývala vztahem mezi sensation seeking a hodnocením humoru. Předpoklad, že lidé s vyšší mírou sensation seeking budou více pozitivně hodnotit NON vtipy a lidé s nižší mírou sensation seeking budou více pozitivně hodnotit INC-RES humor se potvrdil. Tyto proměnné spolu byly pozitivně korelovány, nicméně statistické významnosti dosáhla tato hypotéza pouze u celkového skóre AISS. Hypotéza dva považovala vyhledávání zkušeností (ES) jako nejlepší prediktor hodnocení struktury humoru. Tato hypotéza byla přijata na základě pozitivní korelace mezi vysokým hodnocením zábavnosti NON vtipů a hledáním zkušeností (ES). Třetí sada hypotéz předpokládá, že ztráta zábran (DIS) je prediktorem hodnocení obsahu humoru. Dále se zabývá vztahem mezi ztrátou zábran (DIS) a hodnocením vtipů se sexuální tematikou, tímto se do jisté míry zabývá i hypotéza číslo čtyři. Tento předpoklad nebyla studie schopna doložit, neboť AISS a SSS neměli příliš podobné výsledky v predikci hodnocení obsahu humoru. Pátá hypotéza považuje ztrátu zábran (DIS) a intenzitu za prediktor hodnocení obsahu černého humoru. Ani tyto výsledky nejsou příliš přesné. Tato studie je velmi rozsáhlá, proto doporučuji její další nastudování (Carretero-Dios & Ruch, 2010).

3.3 Vývoj stupnice hodnocení struktury humoru a její vztah k inventáři sensation seeking a potřebou kognitivního uzavření

Tato studie obsahuje tři části, které popisují vývoj nového nástroje pro hodnocení humoru – Humor Structure Appreciation Scale (HSAS; Sulejmanov & kol., 2018). První studie zahrnuje konstrukci položek a zkoumání platnosti obsahu. Položky v této studii zahrnují pouze slovní vtipy. Druhá studie zkoumá psychometrické vlastnosti zkonstruovaných položek pomocí pilotní analýzy. Třetí studie zkoumá faktorovou strukturu HSAS pomocí analýzy hlavních komponent (PCA). Dále se také zabývá souvislostí hodnocení humoru s koncepty sensation seeking a potřebou kognitivního uzavření.

3.3.1 První studie

První studie se účastnilo sedm expertů, kteří byli univerzitní profesori v oboru psychologie se zkušeností s konstrukcí škál. Nejdříve vybral jeden z autorů přibližně 200 vtipů z různých zdrojů (noviny, internet). Z nich bylo vybráno 70 vtipů, které dle studentů psychologie nejlépe vystihují dva faktory humoru (INC–RES a NON). Následně byly tyto vtipy vloženy do testovací brožury a experti byli instruováni, aby označili, do které kategorie vtip patří. Alespoň pět ze sedmi posuzovatelů se muselo shodnout na kategorizaci vtipu, aby byl zachován. Nakonec zůstalo 27 INC–RES vtipů a 24 NON vtipů (Sulejmanov & kol., 2018).

3.3.2 Druhá studie

Druhá studie zahrnovala 221 účastníků, kteří dostali přidělené položky s náhodným pořadím. Celkem bylo použito 51 položek. V rámci této studie proběhlo pouze hodnocení stupnice vtipnosti. Z původních 51 položek na základě kritéria analýzy homogenity (Jackson, 1970, in Carretero–Dios & kol., 2009) bylo vyřazeno 40 položek. 11 položek mělo vyšší položkovou korelaci než 0.20 se svými vlastními dimenzemi v porovnání s ostatními dimenzemi. Jedna NON položka splňující toto kritérium byla i přes to vyřazena, a to kvůli její poměrně malé CITC hodnotě (0.34). Důvodem pro vyřazení bylo také zachování stejného počtu položek u dvou dimenzí humoru (Sulejmanov & kol., 2018).

3.3.3 Třetí studie

Třetí studie využívá analýzu hlavních komponent nové škály HSAS a její souvislost se sensation seeking a potřebou kognitivního uzavření. Výběr vzorku byl kvótní s ohledem na oblast bydliště v Makedonii. Do této studie byly zahrnuty položky, které obstály v pilotní analýze. Nakonec zůstalo pět INC-RES vtipů a pět NON vtipů. Každý vtip byl hodnocen na dvou sedmibodových stupnicích – averze a vtipnost (0 = vůbec není vtipný/averzní, 6 = velmi vtipný/averzní).

Nejprve byla provedena analýza hlavních komponent pro skóre vtipnosti. Hodnota KMO kritéria byla 0.79 a Bartlettův test ukázal statistickou významnost (Chí – kvadrát = 499,34, df = 45, p <0.01). Následně byla použita paralelní analýza ke stanovení položek, které se mají ponechat. Ta vedla k odhadu dvou komponent. Dvou faktorové řešení vysvětlilo 48.7 % rozptylu, všechny faktorové náboje byly uspokojivé a Cronbachovy alfy se pohybovaly mezi 0.65 až 0.81.

Vztah mezi sensation seeking a HSAS byl v očekávaném směru a je v souladu s minulými výzkumy (Carretero-Dios & Ruch, 2010). Celkové skóre sensation seeking negativně koreluje s indexem preference struktury ($r = -0.20$; $p < 0,01$). S SPI také negativně koreluje novost i intenzita ($r = -0.21$; $p < 0,01$; $r = -0.14$; $p < 0,05$). Celkové skóre sensation seeking negativně koreluje s averzí u NON vtipů ($r = -0.14$; $p < 0,05$). Novost také negativně koreluje s averzí u NON vtipů ($r = -0.18$; $p < 0,01$).

Také byl potvrzen předpokládaný vztah mezi potřebou kognitivního uzavření a HSAS. Potřeba uzavření negativně korelovala s vtipností u NON vtipů ($r = -0.20$; $p < 0,01$) Potřeba kognitivního uzavření naopak pozitivně korelovala s SPI ($r = 0.26$; $p < 0,01$) (Sulejmanov & kol., 2018).

Tato studie odhalila i jisté souvislosti mezi socio-demografickými údaji a hodnocením humoru, například mladší účastníci hodnotí pozitivněji NON vtipy než účastníci starší. Výsledky této studie jsou srovnatelné s 3WD a EAHU (Sulejmanov & kol., 2018).

VÝZKUMNÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Výzkumný problém spočívá v tom, že v České republice prozatím neexistuje žádný nástroj pro měření hodnocení strukturu humoru. Proto zde předkládám českou verzi hodnocení struktury humoru (z makedonského originálu HSAS; Sulejmanov & kol., 2018). Zároveň se soustředím na vztah mezi hodnocením humoru a dvěma dalšími konstrukty: sensation seeking a potřeba kognitivního uzavření, neboť předchozí výzkumy poukázaly na fakt, že tyto nástroje s hodnocením humoru souvisí (Carretero–Dios & Ruch, 2010; Sulejmanov & kol., 2018). Ruch (2008) předložil, že zkoumání korelací mezi osobnostními charakteristikami a hodnocením (struktury) humoru v různých zemích, zůstává stále otevřenou otázkou. V tomto smyslu otázka mého výzkumu zní: bude sensation seeking a potřeba kognitivního uzavření korelována s hodnocením struktury humoru v českém prostředí?

Cílem první studie je tedy posoudit psychometrické charakteristiky české verze HSAS. Tento cíl obsahuje dva dílčí cíle. Zaprvé se jedná o poskytnutí českého překladu škály a zadruhé jde o prozkoumání psychometrických vlastností tohoto nového nástroje, zejména se jedná o reliabilitu a faktorovou strukturu.

Cílem druhé studie je prozkoumat vztah mezi českou adaptací HSAS a českými překlady nástrojů AISS (Nosálková, 2020) a Potřebou kognitivního uzavření (Širůček & kol., 2014; Vlčková & kol., 2019). Zároveň jde o poskytnutí konstruktové validity české verze HSAS.

5 TYP VÝZKUMU A POUŽITÉ METODY

V následující kapitole popíši typ výzkumu u obou studií. Dále uvedu metody, které byly v rámci výzkumu použity. Jedná se o českou verzi Škály hodnocení struktury humoru, Arnettův inventář sensation seeking a zkrácenou verzi potřeby kognitivního uzavření viz dále.

5.1 Typ výzkumu

Před samotným zahájením výzkumu byla provedena pilotní studie, jejíž průběh je popsán v kapitole 5.3.1. Pro tento výzkum jsem zvolila kvantitativní přístup. U první studie se jedná o dotazníkové šetření a úroveň metody získávání dat je dotazník (Ferjenčík, 2008). Zde je nutno podotknout, že použitým nástrojem u první studie je pouze Škála hodnocení struktury humoru. Bylo tak učiněno v návaznosti na předchozí studii (Sulejmanov & kol., 2018) a také s ohledem na cíl první studie, kterým je adaptovat škálu HSAS v českém prostředí. Ověřuji tedy její platnost v jiném kulturním kontextu a výsledky porovnávám s předchozím výzkumem, který proběhl v Makedonii (Sulejmanov & kol., 2018). U druhé studie se jedná o korelační studii, neboť zjišťujeme souvislosti mezi Škálou hodnocení struktury humoru, sensation seeking a potřebou kognitivního uzavření. Metodou získávání dat je dotazník (Ferjenčík, 2008). Jak je z předchozí věty patrné, u druhé studie jsou použity všechny metody, které jsou zmíněné níže. Oba výzkumy byly realizovány přes internetovou platformu Google Forms. Podmínkou pro účast ve výzkumu bylo dovršení věku 15 let.

5.2 Arnettův inventář sensation seeking

Vznik a vývoj tohoto nástroje je popsán v kapitole 2.1, proto ho zde již nebudu představovat od začátku. Inventář obsahuje 20 položek a dvě škály – škálu novosti a intenzity. Pro každou z nich je v inventáři deset položek. Odpovědi se zaznamenávají na čtyřbodové škále Likertova typu, kde 1 = vůbec mě nevystihuje a 4 = zcela mě vystihuje (Dahlen & kol., 2005). Škála intenzity poukazuje na množství podnětů a sílu jejich působení. Zatímco škála novosti vypovídá o otevřenosti, vyhledávání nových zážitků a zkušeností (Ferrando & Chico, 2001). Výsledky jsou zpracovávány na úrovni hrubého skóre. Dosud však nejsou

zhotoveny normy pro českou populaci. V mé bakalářské práci použiji překlad Nosálkové (2020).

Tab. 1: Ukázkové položky inventáře AISS (Nosálková, 2020,75)

Subškála	Ukázka položky
Novost	Umím si představit, jaké by to bylo, vzít si někoho z cizí země. Pokud musím čekat v dlouhé frontě, většinou jsem trpělivý. (-)
Intenzita	Pokud poslouchám hudbu, líbí se mi, když je hlasitá. Nedívám se na filmy, které jsou označeny jako horory, nebo velmi napínavé. (-)

Pozn.: Položky označené (-) jsou skórovány reverzně.

5.3 Potřeba kognitivního uzavření

„Potřeba kognitivního uzavření je definována jako touha dospět k odpovědi s cílem ukončit zpracování informací a rozhodování i za cenu toho, že řešení nemusí být nejlepší nebo správné.“ (Vlčková & kol., 2019,1). Tuto škálu převedli do českého prostředí Širůček a kolektiv (2014; Širůček & Ježek 2015 in Vlčková & kol., 2019) dle revidované patnáctipoložkové škály (Roets & Van Hiel, 2007; 2011). Tento nástroj je jednodimenzionální a je navržen tak, aby zobrazoval všechny individuální rozdíly v potřebě kognitivního uzavření a zároveň aby byla zachována bohatost obsahu tohoto konstrukt. Škála obsahuje pět základních faset: potřeba řádu, touha po předvídatelnosti, rozhodnost, znepokojení nejednoznačností a uzavřenost mysli (Širůček & kol., 2014). Každá faset je ve škále zastoupena třemi položkami. Odpovědi na položky se zaznamenávají na pětibodové škále Likertova typu, kde 1 = vůbec mě nevystihuje a 5 = zcela mě vystihuje. Širůček a kolektiv (2014) uvádějí uspokojivou vnitřní konzistenci pro českou verzi škály Need for closure (Cronbachova alfa = 0.84).

Tab. 2: Fasety a jejich příklady ve zkrácené verzi NFC a koeficienty vnitřní konzistence jednotlivých škál (Širůček & kol., 2014; Vlčková & kol., 2019, 5)

Faseta	Příklady položky	α
Potřeba řádu	Stanovit si pevný režim mi pomáhá více si užívat života.	0,67
Touha po předvídatelnosti	Nemám rád/a nepředvídatelné situace.	0,74
Rozhodnost	Obyčejně se mi uleví, jakmile se pro něco rozhodnu.	0,49
Znepokojenost nejednoznačností	Nemám rád/a nejisté situace.	0,82
Uzavřenost mysli	Nemám rád/a otázky, na které lze odpovědět mnoha různými způsoby.	0,49

5.4 Česká verze HSAS

Původní škála HSAS (Humor Structure Appreciation Scale) vznikla v Makedonii (Sulejmanov & kol., 2018). Česká verze (Škála hodnocení struktury humoru) vznikla tedy přeložením originální škály z makedonštiny do českého jazyka a zpět do makedonštiny dvěma nezávislými bilingvními výzkumníky (jedná se tedy o zpětný překlad). Poté autor původní stupnice ověřil platnost překladu. Bylo zjištěno, že jeden vtip nemůže být přeložen, jelikož obsahuje specifický makedonský výraz. Byly proto vybrány dva vtipy z předchozích studií (Carretero-Dios & kol., 2009; Galloway & Chirico, 2008), které by mohly sloužit jako náhrada. V první studii je tedy použita škála s jedenácti vtipy. Ve druhé studii se však počítá již s konečnou verzí HSAS. Konečná česká verze tedy obsahuje čtyři zahřívací vtipy, které jsou umístěné na začátku, pět INC-RES a pět NON vtipů. Respondenti posuzovali každý vtip na dvou hodnotících stupnicích-vtipnost a averze. Odpovědi jsou zaznamenávány na sedmibodové škále Likertova typu, kde 0 = vůbec není vtipný/averzní a 6 = velmi vtipný/averzní. V tabulce 3 jsou uvedeny příklady k INC-RES a NON vtipům

Tab. 3: Typy struktury humory a jejich příklady

Položka	Příklad
INC-RES vtip	Muž se ptá své ženy: “Jak to, že se nezlobíš, když na tebe křičím?” “No, jdu a uklízím toaletu.” “A jak ti to může pomoci?” “Používám tvůj zubní kartáček.”
NON vtip	Had jede na kole a potká kamaráda. “Kámo, jak můžeš jezdit na kole, když nemáš nohy?” “No jo vlastně” řekne had a spadne z kola.

5.4.1 Pilotní studie

Za účelem posouzení srozumitelnosti překladu byla provedena kognitivní interview (think aloud method; Willis, 2005). Pilotní studie zahrnovala celkem deset respondentů, kterým jsem zaslala instrukce a vtipy. Jejich úkolem bylo ověřit, zda jsou instrukce srozumitelné a dostatečně vysvětlené. U vtipů šlo o posouzení, zda jsou pro náš kulturní kontext vhodné a pochopitelné.

Zadání pilotní studie znělo: „Přečtěte si prosím následující instrukce a vtipy. Odpovězte prosím na níže zmíněné otázky. Vaším úkolem NENÍ posoudit vtipy, tak jak je uvedeno v instrukcích. Jde pouze o ověření, zda jsou instrukce srozumitelné a vtipy pochopitelné.“

Konkrétní otázky u instrukcí byly dvě a zněly: „Jsou podle vás instrukce dostatečně srozumitelné?“ a „Pochopili byste podle těchto instrukcí, jak máte vtipy hodnotit?“. U vtipů byly rovněž dvě otázky, jejich konkrétní znění bylo: „Jsou vtipy pochopitelné?“ a „Jsou vtipy plynule česky, popřípadě změnili byste nějak znění vtipu?“.

Všech deset respondentů ohodnotilo instrukce jako dostatečné, srozumitelné a dokázali by podle nich vtipy ohodnotit. Devět z deseti respondentů označilo všechny vtipy za pochopitelné. Jeden respondent nepochopil vtipy č. 7. a 13. Nicméně jelikož se jednalo pouze o jednoho respondenta, rozhodla jsem se tyto vtipy ponechat. Na základě doporučení jednoho respondenta jsem provedla některé stylistické úpravy např. uvozovky (konkrétně u vtipu č. 5). U šestého vtipu jsem změnila formulaci z „někoho potká“ na „potká kamaráda“. U vtipu č. 9 jsem změnila formulaci z „a jak ti to pomáhá?“ na „a jak ti to může pomoci?“. Na základě postřehů dalšího respondenta jsem upravila vtip č. 11 místo „nemáte štěstí“ jsme napsali „máte smůlu“.

Veškeré úpravy (stylistické i obsahové) byly provedeny za účelem zlepšení kvality vtipů a jejich porozumění.

5.5 Formulace hypotéz ke statistickému testování

V této kapitole vycházím z výzkumného problému a stanovuji si statistické hypotézy. Zde je potřeba zmínit, že k prvnímu výzkumnému cíli nejsou stanoveny statistické hypotézy, neboť zde z podstaty věci nejsou nezbytné. U druhé studie jsem si tedy stanovila následující statistické hypotézy.

5.5.1 Hypotézy související se sensation seeking a HSAS

V návaznosti na studii Carretera–Dia a Rucha (2010) a Sulejmanova a kolektivu (2018) si definuji následující statistické hypotézy, které se vážou k hodnocení struktury humoru v souvislosti s konstruktem sensation seeking. Při stanovování hypotéz jsem se zaměřila pouze na celkový skóre sensation seeking, nikoliv na jeho jednotlivé subškály (novost a intenzita).

- **H1: Sensation seeking souvisí s hodnocením struktury humoru.**
- **H1a: Sensation seeking negativně koreluje se škálou vtipnosti u INC–RES vtipů.**
- **H1b: Sensation seeking pozitivně koreluje se škálou vtipnosti u NON vtipů.**
- **H1c: Sensation seeking negativně koreluje se škálou averze u NON vtipů.**
- **H1d: Sensation seeking negativně koreluje s SPI (structure preference index).**

5.5.2 Hypotézy související s potřebou kognitivního uzavření a HSAS

Dále si definuji statistické hypotézy týkající se potřeby kognitivního uzavření a vycházím při tom z výsledků studie Sulejmanova a kolektivu (2018).

- **H2: Potřeba kognitivního uzavření souvisí s hodnocením struktury humoru.**
- **H2a: Potřeba kognitivního uzavření negativně koreluje se škálou vtipností u NON vtipů.**
- **H2b: Potřeba kognitivního uzavření pozitivně koreluje s SPI (structure preference index).**

6 SBĚR DAT A VÝZKUMNÝ SOUBOR

V této kapitole popíši metody sběru dat a výzkumný soubor. Jak jsem již zmínila výše v mé práci, dělím svou výzkumnou část do dvou studií. Jelikož má každá svůj vlastní výzkumný soubor, popíši je zvlášť. Dále v této kapitole předložím metody analýzy dat. Také zde zmíním etické aspekty práce.

6.1 Sběr dat a výzkumný soubor u první studie

Sběr dat u první studie probíhal formou online dotazníku, a to od října do listopadu roku 2020. Způsob internetového sběru dat byl zvolen kvůli možnosti rychlého šíření. Dotazník byl sdílen na Facebooku a také prostřednictvím emailu. Jednalo se tedy o příležitostný výběr a dále také o metodu sněhové koule, neboť jsem respondenty žádala, aby dotazník sdíleli mezi své přátele. Mým cílem bylo získat alespoň 110 respondentů. Při stanovování tohoto čísla jsem vycházela ze základního pravidla, které říká, že je potřeba mít alespoň 5 (nejlépe však 10) respondentů na jednu proměnnou (Ho, 2006).

Výzkumný soubor se původně skládal ze 151 respondentů. Pět respondentů však bylo vyřazeno z důvodu nedbalého vyplnění, které se projevovalo přiřazováním stále stejné hodnoty jakékoliv položce. Jeden respondent byl vyřazen z důvodu totožnosti ve všech údajích (včetně věku a pohlaví) s předchozím respondentem. Domnívám se tedy, že se jednalo o téhož člověka, který pouze odeslal dotazník dvakrát, a proto byl jeden ze záznamů odstraněn. Dva respondenti byli vyřazeni z důvodu věku, jelikož byli mladší patnácti let. Celkem bylo tedy vyřazeno osm respondentů a konečný výzkumný soubor první studie čítá 143 respondentů s věkovým průměrem 29,4 let a směrodatnou odchylkou 14,2. Jiné demografické údaje než věk a pohlaví nebyly zjišťovány. Tyto údaje přehledně zobrazuje tabulka 4.

Tab. 4: Vlastnosti výzkumného souboru u první studie

Skupina	Počet	Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Muži	57	27,8	14,3	16	84
Ženy	86	30,5	14,0	15	80
Celkový soubor	143	29,4	14,2	15	84

Pozn.: N = 143.

6.2 Sběr dat a výzkumný soubor u druhé studie

Sběr dat u druhé studie probíhal obdobně jako u studie první. Opět se jednalo o online dotazník, který byl sdílen na Facebooku a prostřednictvím emailu a byl spuštěn od listopadu do prosince roku 2020. Taktéž se jednalo o příležitostný výběr a dále o metodu sněhové koule, kdy respondenti můj dotazník sdíleli dále mezi své přátele.

Výzkumný soubor původně čítal 104 respondentů. Dva respondenti byli vyřazeni kvůli věku, který byl nižší, než 15 let. Jeden respondent uvedl věk 40+ a další uvedl „důchodce“ z důvodu nepřesnosti této informace jsem se rozhodla odstranit tyto respondenty z deskriptivní statistiky. Nicméně jiné položky dotazníky zodpověděli úplně, proto jsem se rozhodla je do dalších výpočtů, které neobsahují informaci o věku, zařadit. Celkem tedy byli vyřazeni dva respondenti a dva respondenti byli vyřazeni pouze pro výpočet vlastnosti výběrového souboru. Konečný výzkumný soubor druhé studie čítá 102 respondentů s věkovým průměrem 28,9 let a směrodatnou odchylkou 14,9. Opět nebyly zjišťovány jiné demografické údaje než věk a pohlaví. Přehledně tyto údaje zobrazuje tabulka 5.

Tab. 5: Vlastnosti výzkumného souboru u druhé studie

Skupina	Počet	Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Muži	33	28,7	14,6	15	78
Ženy	67	29,0	15,2	15	80
Celkový soubor	100	28,9	14,9	15	80

Pozn.: Deskriptivní statistika byla vypočítána bez dvou respondentů, kteří neuvedli svůj přesný věk (N=100).

6.3 Metody analýzy dat

Data, která byla nasbírána prostřednictvím dotazníku na platformě Google Forms byla stažena do programu MS Excel, kde byla následně zpracována. Prvním krokem byl přepis slovního hodnocení na čísla. Konkrétně tedy například tvrzení „zcela mě vystihuje“ bylo označeno číslem 4. Tento přepis byl učiněn u každé položky zvlášť, neboť se jejich hodnotící škály lišily. Přepis byl proveden i u proměnné pohlaví, kde muži byli označeni číslem 1 a ženy číslem 0. U škály AISS byly převráceny reverzní položky (konkrétně položky 2,3,6,10,13 a 17). Respondenti, kteří nesplňovali požadavky výzkumu byli odstraněni.

Dalším krokem bylo ověření normality dat, které probíhalo pomocí výpočtů jejich šikmosti a špičatosti. V rámci první studie proběhl překlad škály Humor Structure Appreciation Scale pomocí metody zpětného překladu. Faktorová analýza byla vypočítána jako metoda hlavních komponent s využitím šikmé rotace. Pro výpočet reliability byl zvolen typ reliability jako vnitřní konzistence.

Pro testování statistických hypotéz o korelacích byl zvolen Pearsonův korelační koeficient. Všechny hypotézy byly testovány s hladinou významnosti $\alpha = 0,05$.

6.4 Etické hledisko a ochrana soukromí

Při sběru a vyhodnocování dat byl kladen velký důraz na dodržení etických principů. Na začátku dotazníku byli respondenti obeznámeni s tím, čeho se výzkum týká a že data budou použita ve výzkumu k mé bakalářské práci. Nedošlo tedy k žádnému klamání účastníků. Dále zde byla uvedena informace o časové náročnosti dotazníku. Byl zde i prostor na případné návrhy či poznámky. Na konci dotazníku byl kontakt na mou osobu pro případně dotazy.

Účast ve výzkumu byla zcela anonymní a dobrovolná. Kromě věku a pohlaví nebyly zjišťovány žádné demografické údaje, ani údaje, které by vedly k identifikaci respondenta. Respondenti mohli kdykoliv vyplňování dotazníku přerušit či na konci neodeslat odpovědi. Respondentům nebyla slíbena žádná odměna za podílení se na výzkumu. Data byla uložena na zaheslovaném zařízení a měl k nim přístup pouze výzkumník.

7 PRÁCE S DATY A JEJÍ VÝSLEDKY

V následující kapitole popíši statistické zpracování dat. Opět tuto kapitolu rozdělím na dvě studie, neboť se zpracování dat v jednotlivých studiích liší. Pro práci s daty byl použit program MS Excel, Statistica TIBCO a SPSS.

7.1 Práce s daty a její výsledky u první studie

Cílem první studie bylo provést překlad škály HSAS, dále prozkoumat psychometrické charakteristiky české verze HSAS, zejména její reliabilitu a faktorovou strukturu.

7.1.1 Překlad

První z cílů bylo předložit překlad Škály hodnocení struktury humoru (HSAS). Škála se skládá z instrukcí a vtipů. Překlad byl proveden pomocí metody zpětného překladu (Urbánek & kol., 2011). Dvěma rodilými mluvčími z Makedonie byla škála přeložena do českého jazyka a následně zpět do makedonštiny. Nad položkami, které ve svém překladu lišily, se dále diskutovalo. Autor původní škály (Sulejmanov & kol., 2018) dohlížel na možné nepřesnosti v překladu. Jeden vtip nemohl být přeložen do češtiny, neboť obsahoval specifický pojem, který by po přeložení ztratil význam. Jako jeho možná náhrada byly nabídnuty dva vtipy z předchozích studií (Carretero-Dios & kol., 2009; Galloway & Chirico, 2008). Znění celé škály je uvedeno v Přílohách.

7.1.2 Deskriptivní statistika

Dále byla vypočítána deskriptivní statistika, která je přehledně zobrazena v tabulce 6.

Tab. 6: Deskriptivní statistika první verze české adaptace škály HSAS

Vtip	M	SD	Sk	K
INC-RES1	3.62	1.91	-0.48	-0.89
INC-RES2	3.80	1.75	-0.45	-0.70
INC-RES3	3.90	1.81	-0.65	-0.54
INC-RES4	3.83	1.82	-0.51	-0.79
INC-RES5	3.60	1.86	-0.45	-0.80
NON1	2.88	2.09	-0.08	-1.39
NON2*	1.61	1.77	0.88	-0.39
NON3**	1.91	1.76	0.63	-0.64
NON4	3.34	1.95	-0.38	-0.95
NON5	2.83	2.25	0.09	-1.51
NON6	2.59	2.16	0.25	-1.35

Pozn.: N= 143. M = průměr; SD = směrodatná odchylka; Sk = šikmost; K = špičatost; INC-RES= Incongruity-resolution vtipy; NON= nesmyslné vtipy; *NON2 je použit jako možná náhrada ze studie Galloway and Chirico (2008); **NON3 je použit jako možná náhrada ze studie Carretero-Dios a kolektiv (2009).

Tabulka 6 ukazuje, že všechny vtipy mají normální rozdělení, což dokazuje jejich šikmost a špičatost (George & Mallery, 2010). Průměr vtipů INC-RES je mírně nad středem škály, zatímco průměr NON vtipů je pod středem škály (s výjimkou NON4). Je potřeba poznamenat, že rozdělení odpovědí na jednotlivé položky ukazuje, že bylo vždy použito všech sedm bodů na stupnici vtipnosti. Jinými slovy, vždy se našel někdo, komu konkrétní vtip nepřišel vůbec vtipný a naopak někdo, kdo vtip ohodnotil jako velmi vtipný. Standardizovaná odchylka všech položek byla více než 1.

7.1.3 Faktorová struktura a reliabilita jako vnitřní konzistence

Pro ověření faktorové struktury české verze HSAS byla vypočítána analýza hlavních komponent. Analýza hlavních komponent s využitím šikmé (Oblique) rotace byla provedena na jedenácti vtipech (5 INC-RES a 6 NON). Je potřeba zmínit, že první čtyři vtipy byly zahřívací a nebyly proto do analýzy zahrnuty. Hodnota *Kaiser-Meyer-Olkinova kritéria* je

> 0.8 (KMO = 0.874) a Bartlettův test sfericity ukazuje statisticky významný výsledek ($\chi^2 = 705.67$, $df = 55$, $p < 0.01$). Paralelní analýza (PA) byla použita za účelem stanovení počtu komponent, které se mají ponechat (např. O'Connor, 2000; Zwick & Velicer, 1986). PA byla provedena na základě poznatků Patil a kolektiv (2007) což vedlo k odhadu dvou komponent, které se mají ponechat. PA byla spočítána pomocí simulace 1000 náhodných permutací naměřených dat. Dvoufaktorové řešení vysvětlilo 60.52 % rozptylu (vlastní čísla jsou 4.92, 1.73, 0.82 a 0.69). Korelace mezi jednotlivými komponenty je 0.44. Všechny vtipy INC-RES mají faktorový náboj vyšší než 0.50 (rozsah mezi 0.61 a 0.95) a žádný sekundární faktorový náboj není vyšší než 0.30. NON vtipy mají také vysoký faktorový náboj, vyšší než .50 na druhé komponentě (rozsah mezi 0.57 a 0.81) a žádný sekundární faktorový náboj není vyšší než .30.

Cílem této první analýzy bylo také vybrat náhradu za eliminovaný vtip, který nemohl být přeložen z makedonštiny do českého jazyka. V tomto smyslu bylo rozhodnuto ponechat si vtip ze studie Galloway a Chirico (2008), jehož faktorový náboj byl 0.76 (se sekundárním faktorovým nábojem 0.00). Zatímco vtip ze studie Carretero-Dios a kolektiv (2009) měl faktorový náboj 0.57 (se sekundárním faktorovým faktorem 0.23). Toto rozhodnutí bylo učiněno z důvodu rovného počtu vtipů v každé ze dvou kategorií humoru. Po odstranění této položky ze setu dat byla provedena další analýza hlavních komponent.

KMO pro zbývajících deset vtipů (5 INC-RES a 5 NON) je 0.87 a Bartlettův test sfericity ukazuje statisticky významné výsledky ($\chi^2 = 626.61$, $df = 45$, $p < 0.01$). PA vede k odhadu dvou komponent, které by se měly ponechat. Dva faktory zachovány pomocí šikmé rotace jsou ukázány v Tabulce 7.

Tab. 7: Faktorový náboj položek z české verze HSAS po šikmé rotaci

Položky	F1	F2	h^2
Incongruity-resolution			
INC-RES1	.61	.18	.50
INC-RES2	.85	-.05	.70
INC-RES3	.95	-.13	.81
INC-RES4	.74	.10	.62
INC-RES5	.86	.01	.75
Nonsense			
NON1	-.02	.76	.56
NON2	.03	.73	.55
NON3	.20	.65	.57
NON4	-.06	.83	.65
NON5	-.03	.75	.54
Vlastní čísla	4.53	1.70	
% vysvětleného rozptylu	45.33 %	17.04 %	
Cronbachova alfa	.87	.81	

Pozn.: N= 143. INC-RES= Incongruity resolution; NON= nesmyslné vtipy; h^2 = komunalita.

Tabulka 7 ukazuje, že faktorový náboj a Cronbachova alfa pro INC-RES a NON vtipy jsou uspokojivé. Součet vysvětlení rozptylu je 62.37%, zatímco korelace mezi dvěma komponenty byla 0.42. Reliabilita jako vnitřní konzistence je pro oba faktorové náboje uspokojivá.

7.2 Práce s daty a její výsledky u druhé studie

Cílem druhé studie bylo prozkoumat vztahy mezi hodnocením struktury humoru, Arnettovým inventářem sensation seeking a potřebou kognitivního uzavření. Výsledky deskriptivní statistiky a ukazatele reliability jsou zobrazeny v tabulce 8.

Tab. 8: Deskriptivní statistika a ukazatelé reliability pro HSAS, AISS a NFC

	M	SD	Sk	K	α
HSAS					
INC-RESf	3.17	1.65	-.11	-0.96	.88
INC-RESa	1.11	1.24	1.22	0.69	.82
NONf	2.11	1.58	0.66	-0.40	.85
NONa	.73	1.13	2.02	3.89	.87
SPI	1.06	1.48	0.04	0.41	/
AISS					
SsTotal	2.29	0.36	0.66	0.71	.66
Intenzita	2.15	0.45	0.14	-0.34	.58
Novost	2.42	0.41	0.49	0.27	.48
NFC	3.31	0.55	0.08	-0.26	.78

Pozn.: N= 102; M= průměr, SD= směrodatná odchylka; Sk= šikmost; K= špičatost; NON= nesmyslné vtipy; INC-RES= incongruity-resolution vtipy; f= vtipnost; a= averze; SPI= structure preference index; Sensation seeking celkově= celkový skór na škále sensation seeking; NFC= potřeba kognitivního uzavření.

Všechny proměnné kromě škály averze u NON vtípů mají normální rozdělení (George & Mallery, 2010). Ačkoliv tato proměnná nemá normální rozdělení, rozhodla jsem se i tak počítat korelace pomocí Pearsonova korelačního koeficientu. Důvody pro toto rozhodnutí byly dva. Zaprvé použití Pearsonova koeficientu je v souladu s předchozími studii (Carretero-Dios & Ruch, 2010; Carretero-Dios & kol., 2010). A za druhé, lze diskutovat o použití Pearsonova korelačního koeficientu, pokud nemá některá z proměnných normální rozdělení (Statistics Laerd, nedat.). Korelace mezi proměnnými jsou přehledně zobrazeny v tabulce 9.

Tab. 9: Korelace mezi jednotlivými proměnnými HSAS, sensation seeking a need for closure

Proměnné	INC-RESf	INC-RESa	NONf	NONa	SPI	Novost	Intenzita	SS total	NFC
INC-RESf	1	-0.12	0.58**	0.13	0.50**	-0.03	-0.05	-0.05	0.24*
INC-RESa		1	-0.19	0.49**	0.07	-0.07	-0.11	-0.11	0.14
NONf			1	-0.30**	-0.42**	0.01	0.04	0.03	-0.01
NONa				1	0.47**	0.05	-0.04	0.00	-0.20*
SPI					1	-0.04	-0.09	-0.08	0.28**
Novost						1	0.37**	0.81**	-0.20*
Intenzita							1	0.84**	-0.32**
SS_total								1	-0.32**
NFC									1

Pozn.: N= 102; INC-RES = incongruity-resolution vtipy; NON = nesmyslné vtipy; f = vtipnost; a = averze; NFC= Potřeba kognitivního uzavření; SS_total= celkový skóre na škále sensation seeking; *P <0,05; **P <0,01

Uvedené korelace potvrzují teorií očekávané vztahy mezi HSAS a potřebou kognitivního uzavření. Je zřejmé, že tyto konstrukty spolu souvisí. Potřeba kognitivního uzavření sice negativně koreluje se subškálou vtipnosti u NON vtipů, ale tato korelace není statisticky významná ($r(100) = -0.01$; $p = 0.883$) a proto nebyla potvrzena. Mezitím korelace mezi potřebou kognitivního uzavření a SPI byla pozitivní a statisticky významná ($r(100) = 0.28$; $p < 0.01$). Nad rámec hypotéz ještě potřeba kognitivního uzavření pozitivně koreluje se subškálou vtipnosti u INC-RES vtipů ($r(100) = 0.24$; $p = 0.015$). Dále byla nalezena pozitivní korelace mezi potřebou kognitivního uzavření a subškálou averze u nesmyslných vtipů ($r(100) = 0.20$; $p = 0.046$).

Vztah mezi sensation seeking a HSAS se dle výpočtů korelací nepodařilo prokázat. Tyto výsledky je však potřeba interpretovat opatrně, neboť Arnettův inventář v naší studii má velmi nízkou reliabilitu (celková škála sensation seeking = 0.66, subškála novosti = 0.48 a subškála intenzity = 0.58).

Co se týká vztahů mezi škálami HSAS v českém provedení, byla nalezena pozitivní korelace mezi subškálami vtipnosti u obou typů vtipů (INC-RESf a NONf; $r(100) = 0.58$; $p = 0.01$). Taktéž byla nalezena pozitivní korelace mezi subškálami averze u obou typů vtipů (INC-RESa a NONa; $r(100) = 0.49$; $p = 0.01$). I u druhého vzorku byla reliabilita HSAS uspokojivá.

7.3 Výsledky ověření platnosti statistických hypotéz

Na základě výše uvedené tabulky s korelacemi se v této kapitole vyjádřím přehledně a stručně ke každé statistické hypotéze.

7.3.1 Hypotézy související se sensation seeking a HSAS

- **H1a: Sensation seeking negativně koreluje se škálou vtipnosti u INC-RES vtipů.**

H1a na základě nalezené p-hodnoty zamítáme, $r(100) = -0.05$; $p = 0.645$.

- **H1b: Sensation seeking pozitivně koreluje se škálou vtipnosti u NON vtipů.**

H1b na základě nalezené p-hodnoty zamítáme, $r(100) = 0.03$; $p = 0.767$.

- **H1c: Sensation seeking negativně koreluje se škálou averze u NON vtipů.**

H1c na základě nalezené p-hodnoty zamítáme, $r(100) = 0.00$; $p = 0.966$.

- **H1d: Sensation seeking negativně koreluje s SPI (structure preference index).**

H1d na základě nalezené p-hodnoty zamítáme; $r(10) = -0.08$; $p = 0.407$.

7.3.2 Hypotézy související s potřebou kognitivního uzavření a HSAS

- **H2a: Potřeba kognitivního uzavření negativně koreluje se škálou vtipnosti u NON vtipů.**

H2a na základě nalezené p-hodnoty zamítáme, $r(100) = -0.01$, $p = 0.883$

- **H2b: Potřeba kognitivního uzavření pozitivně koreluje s SPI (structure preference index).**

H2b na základě nalezené p-hodnoty přijímáme, $r(100) = 0.28$, $p = 0.004$.

8 DISKUZE

V následující kapitole se budu zabývat interpretací získaných výsledků a jejich porovnání s dosavadními výzkumy v této oblasti psychologie. Použiji stejné dělení mé výzkumné části jako doposud (první a druhá studie). Budou zde také zmíněné limity práce, možnosti pro další výzkum a také praktický přínos tohoto výzkumu.

8.1 První studie

Jedním z cílů u první studie byl překlad. Zpětný překlad ukázal, že jeden z nesmyslných vtipů nemohl být přeložen do češtiny. Tento vtip se opíral o určitý specifický makedonský výraz, který po přeložení do českého jazyka ztratil svůj význam. Je zřejmé, že humor se liší napříč kulturami (Chafe, 2007). Některé vtipy mohou být omezeny jazykem, ze kterého originálně pochází (Zabalbeascoa, 2005), což se stalo v případě tohoto vtipu. Byly proto nabídnuty dva náhradní vtipy, které byly převzaty z předchozích studií (Galloway & Chirico, 2008; Carretero–Dios & kol., 2009) a byly empiricky ověřeno, že spadají do kategorie nesmyslných vtipů. Právě z tohoto důvodu nebyl vybrán vtip z makedonského prostředí, neboť by nebylo ověřeno, zda skutečně reprezentuje kategorii NON vtipů. Nicméně všechny vtipy prošly pilotní studií.

Dále byly popsány deskriptivní statistiky včetně šikmosti a špičatosti. Pro vyjádření, zda má či nemá proměnná normální rozdělení bylo rozhodováno na základě těchto dvou popisných statistik. George a Mallery (2010) říkají, že hodnoty šikmosti a špičatosti mezi -2 a 2 jsou považovány za přijatelné, aby se prokázalo normální rozdělení. Bulmer (1979) však uvádí přísnější kritéria. Nicméně v této práci jsem se rozhodla postupovat dle novějšího zdroje. Také byl vypočítán průměr vtipů, který je v souladu s předchozími výzkumy (Sulejmanov & kol., 2018; Ruch, 1992; Carretero-Dios & kol., 2009). Průměrné skóre vtipnosti u INC-RES vtipů je obvykle vyšší než u NON vtipů. Také skóre averze u obou typů vtipů jsou poměrně nízká, což je v souladu s předchozími výzkumy (Sulejmanov & kol., 2018; Carretero-Dios & kol., 2010). V souladu s uvedenými výzkumy byl i fakt, že směrodatná odchylka všech položek byla více než 1 (dále také Carretero-Dios & kol., 2010). Pro ověření faktorové struktury byla vypočítána metoda hlavních komponent. Bylo tak učiněno s ohledem na předchozí studii Sulejmanova a kolektivu (2018), ve snaze zachovat

co nejpodobnější design výzkumu. Faktorovou analýzu jako takovou bychom pravděpodobně zvolili, pokud by našim primárním cílem bylo identifikovat teoreticky smysluplné dimenze (Ho, 2006). V návaznosti na teoretické poznatky a předchozí studie (Ruch, 1992; Carretero-Dios & kol., 2009; Carretero-Dios & kol., 2010; Sulejmanov & kol., 2018) však předpokládáme, že teoretické rozdělení humoru na dvě dimenze, se kterými pracujeme (INC-RES a NON) je již dostatečně ověřeno. Šikmá rotace byla zvolena taktéž s ohledem na předchozí výzkum (Sulejmanov & kol., 2018), ale také z důvodu, že je mnohem flexibilnější než rotace ortogonální. Šikmá rotace totiž nevyžaduje, aby na sebe osy faktorů byly kolmé (Ho, 2006). Navíc také indikovala, že komponenty jsou korelovány více než +/- .30 a její užití je oprávněné (Diekhoff, 1992). Metoda hlavních komponent ukázala adekvátní faktorovou strukturu vzhledem k předchozím studiím (Sulejmanov & kol., 2018; Carretero-Dios & kol., 2010). Všechny faktorové náboje byly uspokojivé a paralelní analýza (dle O'Connora, 2000; Zwick & Velicer, 1986) ukázala, že by mělo být zachováno řešení se dvěma položkami, což je v souladu s předchozími výzkumy (Carretero-Dios & kol., 2010; Sulejmanov & kol., 2018). Dvousložkový model vysvětluje 62,37 % rozptylu, což je dokonce více, než ve studii Sulejmanova a kolektivu (2018), kde bylo pomocí dvousložkového modelu vysvětleno 42 % rozptylu.

Reliabilita je definovaná jako schopnost určitého nástroje měřit jev, k jemuž měření byl určen (Ho, 2006). Obecně se za dostatečně reliabilní nástroj považuje ten, který má reliabilitu vyšší než 0,7 (Urbánek & kol., 2011). Reliabilita byla vyšší než 0.7 u všech subskál HSAS (NONa, NONf, INC-RESa, INC-RESf). Můžeme tedy říci, že reliabilita české verze Škály hodnocení struktury humoru je uspokojivá.

Z první studie tedy vyplývá, že lze rozlišovat mezi INC-RES a NON vtipy v českém kontextu. Škála hodnocení struktury humoru se tedy ukázala jako vhodný nástroj při zkoumání humoru v českém prostředí.

8.2 Druhá studie

Cílem druhé studie bylo prozkoumat konstruktovou validitu pomocí korelací mezi jednotlivými proměnnými. Při hledání důkazů o konstruktové validitě vycházíme z již předem daných hypotéz o tom, jak se naše metoda má chovat, pokud opravdu měří to, co tvrdíme, že měří (Urbánek & kol., 2011). Jelikož jsme dokázali pouze souvislost mezi Škálou hodnocení struktury humoru a potřebou kognitivního uzavření, a nikoliv souvislost HSAS s konstruktem sensation seeking, můžeme obecně prohlásit, že se nám tuto validitu

podářilo prokázat pouze částečně. Dle Urbánka a kolektivu (2011) můžou být tři různé důvody pro fakt, že se nám nepodařila (v našem případě částečně) konstruktová validita prokázat: 1) metoda není validní, 2) teorie je chybná, 3) došlo k selhání výzkumu. Abychom mohli určit konkrétní důvod pro naši studii, museli bychom se nejdříve zaměřit na českou verzi nástroje sensation seeking (AISS), neboť právě tato část našich předpokladů se nepotvrdila. Tato verze má totiž nepříliš uspokojivou reliabilitu, což by mohlo být příčinou proč naše očekávané vztahy nevyšly. Do budoucna by tedy bylo potřeba tuto škálu ověřit a navrhnout normy pro českou populaci. Případně by se dala použít Zuckermanova škála SSS (Zuckerman, 2010). Dále se budu zabývat korelacemi mezi proměnnými.

Korelace mezi proměnnými v rámci Škály hodnocení struktury obsahu byly v souladu s předchozími výzkumy (Carretero-Dios & kol., 2010; Ruch, 1992; Sulejmanov & kol., 2018). Byla nalezena pozitivní korelace mezi hodnocením skóre vtipnosti i averze INC–RES a NON vtipů. Dále byla nalezena negativní korelace mezi subškálou averze a subškálou vtipnosti u NON vtipů. To znamená, že lidem, kteří mají rádi tento typ humoru, připadají NON vtipy méně averzní. Korelace mezi INC–RESf a INC–RESa byla také negativní, avšak nebyla signifikantní. Znamená to tedy, že jedinci mohou INC-RES vtipy hodnotit jako vtipné, ale zároveň jim mohou připadat averzní.

Jak jsem již zmínila výše, nepodařilo se prokázat vztah mezi Škálou hodnocení struktury humoru a Arnettovým inventářem sensation seeking, neboť korelace byly bezvýznamné. Nepodařilo se nám tak replikovat nálezy ze studie Carretera-Dia a Rucha (2010; Sulejmanov & kol., 2018). Jak je již výše zmíněno, může to být důsledkem nízké vnitřní konzistence Arnettova inventáře v české verzi.

Výsledky týkající se souvislosti mezi Škálou hodnocení struktury humoru a potřebou kognitivního uzavření jsou v souladu s teoretickými východisky a rozšiřují tak poznatky ze studie Sulejmanova a kolektivu (2018). Vyšší potřeba kognitivního uzavření je korelována s vyšším hodnocením vtipnosti u INC–RES vtipů, vyšším hodnocením averze u NON vtipů a preferencí vyřešeného souladu ve vtipu před nejednoznačností či zbytky nesouladu (pozitivní korelace s indexem preference struktury).

Tyto poznatky jsou také v souladu s předchozími studiemi, které se zabývaly vztahem mezi hodnocením humoru a nesnášenlivostí dvojznačnosti (Ruch, 1992), což je podobný konstrukt jako potřeba kognitivního uzavření. Obecně je platné, že INC–RES humor používá stereotypní úkony pro řešení nesrovnalosti, zatímco NON humor souvisí

s tolerancí a užíváním si zbytků nesouladu, bizarností a absurdit (Martin, 2007). Na základě teorie je tedy zřejmé, že lidé, kteří mají rádi řád a jednoznačnost hodnotí NON vtipy jako méně vtipné, a naopak jako více averzní, neboť nelze dosáhnout kognitivního uzavření. Například vtip o právníkovi a lékaři je založen na stereotypu, že právníci jsou chamtiví. Tento stereotyp přitom poskytuje odpověď na zmatek vyvolaný ve zbytku vtipu a řeší tak nejednoznačnost. Užívání si INC-RES vtipů ve skutečnosti závisí na pocitu jedince, že vtip byl vyřešen a on ho pochopil (Ruch, 2008). Na druhou stranu vtip o psovi v reklamní agentuře je zjevně bizarní a nedosahuje vyřešení nesouladu. Proto je možné očekávat, že tento vtip budou lidé s vyšší potřebou kognitivního uzavření hodnotit jako méně vtipný a zároveň více averzní.

Hypotézu o negativní korelaci mezi potřebou kognitivního uzavření a averzí u nesmyslných vtipů se nepodařilo potvrdit. Možnou příčinou může být relativně malý a nereprezentativní soubor. I přes to však lze tvrdit, že hodnocení struktury humoru a potřeba kognitivního uzavření spolu souvisí. Usuzuji tak z ostatních korelací, které jsou již výše zmíněny a tento vztah dokazují.

Psychometrické charakteristiky české verze Škály hodnocení struktury humoru se ukázaly jako uspokojivé a je získána počáteční validita. Kromě toho neexistovaly žádné rozdíly mezi českým a makedonským vzorkem, pokud jde o hodnocení subškály vtipnosti ve strukturální dimenzi humoru. Česká verze HSAS by tedy mohla být použita pro další zkoumání hodnocení struktury humoru v českém kontextu.

8.3 Limity práce, možnosti dalších výzkumů a praktický přínos

Jedním z limitů této práce je relativně malý a nereprezentativní vzorek. Bylo by vhodné, kdyby budoucí výzkumy potvrdily mnou nalezené výsledky za použití kvótního výběru spíše než prostřednictvím příležitostného. Další limitací je, že nebyl potvrzen předpoklad o souvislosti mezi Škálou hodnocení struktury humoru a sensation seeking, který byl popsán ve studii Carretera-Dia a Rucha (2010; Sulejmanov & kol., 2018). Jak bylo již výše zmíněno, možným problémem bude neuspokojivá vnitřní konzistence české verze Arnettova inventáře sensation seeking (Pospíšilová, 2019).

Dále předkládám několik možností pro budoucí výzkumy. Zprv by se mohlo jednat obecně o zkoumání hodnocení humoru v České republice, nikoliv se zaměřovat pouze na

jeho strukturální dimenze. To by ovšem znamenalo shromáždit určité množství vtipů, které se používají v českém kontextu a následně je dle relevance rozřadit do jednotlivých obsahových dimenzí humoru. Mohly by také být využity různé humorné podněty, nejen vtipy. Jedním z modernějších humorných podnětů by mohly být výňatky z českých komedií. Zadruhé by mohl být prozkoumán vztah mezi Škálou hodnocení struktury humoru a osobnostními rysy z konceptu Big Five. Již Ruch (2008) doporučoval zkoumat tento vztah. Bylo například zjištěno, že míra extravertze slabě pozitivně koreluje s vyšším hodnocením všech typů humoru. To znamená, že jedinec s vyšší mírou extravertze má větší tendenci užívat si všechny typy humoru (Ruch & Hehl, 1998; Ruch & Malcherek, 2009). Mobbs a kolektiv (2005) naznačují, že míra neuroticismu souvisí s hodnocením humoru v tom smyslu, že jedinec s vyšší mírou neuroticismu hodnotí nízko všechny typy humoru. Nicméně v tomto směru je ještě velký prostor pro další výzkumy.

Hodnocení struktury humoru může mít svůj praktický přínos v psychologii reklamy. Humor se stal běžnou součástí reklam. Beard (2005) uvádí, že zhruba jedna z pěti reklam obsahuje humorné stimuly. Martin Eisend (2009) ve své metaanalýze potvrdil, že humor zvyšuje pozornost zaměřenou na reklamu a pozitivní vliv reklamy. Dále bylo potvrzeno, že humor snižuje důvěryhodnost zdroje, ale také zvyšuje tendenci zákazníka ke koupi produktu či k využití služby. Ruch & Hoffmann (2017) se zabývají tím, zda je struktura hodnocení humoru zobecnitelná napříč všemi komunikačními médii. Jelikož se prokázalo, že ano a že humor má v psychologii reklamy své místo, je zde velký prostor pro možnost realizace dalších výzkumů.

9 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo prozkoumat možnost hodnocení struktury humoru v českém kontextu.

První studie měla za cíl: a) překlad, b) psychometrické charakteristiky, zejména faktorovou strukturu a reliabilitu. Překlad instrukcí a vtipů provedený pomocí metody zpětného překladu ukázal, že Škála hodnocení struktury humoru může být převedena do českého jazyka. Výjimku tvořil jeden vtip, který byl nahrazen jiným. Všechny vtipy prošly pilotní studií a byly uznány jako vhodné pro adaptaci v českém kulturním prostředí. Dále byla vypočítána deskriptivní statistika, která potvrdila podobnost české a makedonské verze HSAS. Dalším cílem bylo vypočítat faktorovou strukturu české verze škály. Metoda hlavních komponent prokázala, že i česká verze HSAS obsahuje dvě komponenty, které se mají ponechat. Konkrétně se jedná o vtipy INC-RES a NON. Všechny vtipy měly uspokojivé faktorové náboje. Součet vysvětleného rozptylu pomocí dvousložkového řešení je dokonce vyšší než u původní makedonské škály. Reliabilita české verze škály je uspokojivá.

Druhá studie měla za cíl: a) vyjádřit se ke konstruktové validitě, b) prozkoumat korelace mezi HSAS-CZ, českým překladem Arnettova inventáře hledání senzací a potřebou kognitivního uzavření. Vztahy mezi jednotlivými proměnnými ve škále HSAS byly v souladu s předchozími výzkumy. Byla nalezena pozitivní korelace mezi subškálou vtipnosti u INC-RES a NON vtipů, taktéž i u subškály averze. Byla také nalezena negativní korelace mezi subškálou vtipnosti a averze u NON vtipů.

Vztahy mezi českou verzí HSAS a potřebou kognitivního uzavření, byly v souladu s teoretickými poznatky. Vyšší míra potřeby kognitivního uzavření souvisí s vyšším hodnocením vtipnosti u INC-RES vtipů a také s vyšším hodnocením averze u NON vtipů. Celkově tedy lidé s vyšší mírou potřeby preferují spíše INC-RES vtipy, a naopak mají tendenci považovat nesmyslné vtipy za averzní.

Vztahy mezi českou verzí HSAS a sensation seeking (konkrétně Arnettovým inventářem) se nepodařily replikovat. Proto byla konstruktová validita získána pouze částečně.

10 SOUHRN

Cílem této práce bylo prozkoumat psychometrické charakteristiky české verze Škály hodnocení struktury humoru. Práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. Následují tři odstavce, které ve zkratce popisují tři kapitoly teoretické části: humor a smysl pro humor, osobnost a humor a předchozí výzkumy.

Humor je obtížně definovatelným konceptem. Existuje mnoho definic a každá se více či méně liší od ostatních. Pro tuto práci je stěžejní koncept humoru jako estetické reakce, který je založen na užívání si konkrétních humorných podnětů. Tyto podněty bývají seskupeny do různých kategorií na základě teoretických poznatků, či pomocí výpočtu faktorové analýzy (Martin, 2007). Na základě teorie byly humorné podněty tříděny podle jejich obsahu. Jedná se zejména o kategorie sexuálních, agresivních vtipů a vtipy obsahující sociální stereotypy (Grziwok & Scodel, 1956). Alternativou k třídění humoru na základě teorie je výpočet faktorové analýzy a rozdělení vtipů do jednotlivých kategorií na základě jejich výsledků. Mezi průkopníky použití faktorové analýzy při hodnocení humoru je Hans Eysenck (1942), Cattell & Luborsky (1947) a Willibald Ruch (1998). Právě Ruch (1994; 1998) vytvořil na základě faktorových analýz 3WD taxonomii humoru, kde představil tři kategorie humoru (incongruity-resolution, nesmyslné a sexuální vtipy).

Poměrně brzy se začalo spojovat hodnocení humoru s určitými osobnostními charakteristikami. Bylo zjištěno, že jedinec s vyšší mírou extravertze je schopen si užívat všechny typy humoru. Naopak lidé s vyšší mírou neuroticismu mají tendenci neužívat si žádný z typů humoru. Velká část výzkumů zabývajících se souvislostí mezi preferovaným typem humoru a osobnostními charakteristikami se zaměřují na konzervatismus, toleranci nejednoznačnosti a sensation seeking. Sensation seeking je osobnostní rys, který je vyjádřen tendencí hledat nové, komplexní a intenzivní zážitky (Zuckerman, 1964). V hodnocení humoru je tento koncept spojován právě s preferencí nesmyslných vtipů, které takovéto zážitky poskytují. Dalším konstruktem, který je spojován s hodnocením humoru je potřeba kognitivního uzavření. Tato potřeba kognitivního uzavření je definována jako touha po jakékoliv odpovědi ve snaze vyhnout se zmatku a nejednoznačnosti (Webster & Kruglanski, 1994). Z uvedené definice vyplývá, že jedinec s vyšší potřebou kognitivního uzavření preferuje INC-RES vtipy.

Kromě Ruchova 3 WD testu (1994;1998) byla vyvinuta řada dalších nástrojů pro hodnocení struktury humoru. Jedním z nich je „*Escala de Apreciación del Humor*“ (Carretero-Dios & kol., 2010). Tento nástroj byl vytvořen na základě nedostatků 3 WD testu, které autoři této škály vnímali především v nedostatečném počtu kategorií humoru. Škála byla tedy rozšířena o kategorii černého humoru a muže i ženy zesměšňujícího humoru. Tito autoři mimo jiné zkoumali souvislost mezi hodnocením struktury humoru a sensation seeking a potvrdili tak teoretické předpoklady o tomto vztahu. Posledním a zároveň nejdůležitějším nástrojem je „*Humor Structure Appreciation Scale*“ (Sulejmanov & kol., 2018). Tento nástroj vznikl z potřeby zkoumání hodnocení humoru v Makedonii. Škála pracuje pouze se dvěma kategoriemi humoru a tím jsou incongruity-resolution a nesmyslné vtipy. V této práci předložím českou verzi této škály.

V návaznosti na teoretické poznatky jsem se rozhodla převést škálu HSAS do českého prostředí a ověřit její vztahy se sensation seeking (konkrétně s Arnettovým inventářem) a potřebou kognitivního uzavření. Výzkumná část je rozdělena do dvou studií. Cílem první studie bylo přeložit Škálu hodnocení struktury humoru a prověřit její psychometrické charakteristiky, zejména pak faktorovou strukturu a reliabilitu. Zpětný překlad odhalil, že jeden z vtipů nemohl být přeložen do českého jazyka kvůli specifickému makedonskému obratu. Byl proto nahrazen vtipem, který mohl být převeden do českého kontextu. Zvolenou metodou pro první studii byla česká verze HSAS, pouze však subškála vtipnosti, což je v souladu s předchozí studií (Sulejmanov & kol., 2018). Pro první studii byla zvolena forma dotazníkového šetření, které probíhalo přes internet. Konečný vzorek čítal 143 respondentů. Byl využit příležitostný výběr a také metoda sněhové koule. Dále byla vypočítána deskriptivní statistika, která ukázala, že česká a makedonská verze HSAS se v tomto ohledu příliš neliší (Sulejmanov & kol., 2018). Pro ověření faktorové struktury byla vypočítána metoda hlavních komponent, která ukázala dvousložkové řešení jako vhodné. Všechny faktorové náboje byly uspokojivé a procenta vysvětleného rozptylu byla dokonce vyšší než v předchozí studii (Sulejmanov & kol., 2018). Dále byla vypočítána reliabilita jako vnitřní konzistence. Cronbachovy alfy byly uspokojivé a reliabilita české verze HSAS je tedy dostatečná. Z první studie tedy vyplývá, že v českém kontextu lze rozlišovat mezi INC-RES a NON vtipy. Tato škála tedy může být používána pro hodnocení struktury humoru v České republice.

Cílem druhé studie bylo popsat konstruktovou validitu a vypočítat korelace mezi HSAS, Arnettovým inventářem sensation seeking a potřebou kognitivního uzavření. Druhá

studie byla tedy provedena formou korelační studie. Metody byly použity tři: česká verze HSAS, Arnettův inventář a potřeba kognitivního uzavření. Sběr dat probíhal přes internet, opět pomocí příležitostného výběru a metodou sněhové koule. Konečný vzorek čítal 102 respondentů. Byl tedy vypočítán Pearsonův korelační koeficient, aby se daly popsat vztahy mezi třemi metodami. Korelace mezi proměnnými v HSAS byly v souladu s předchozím výzkumem (Sulejmanov & kol., 2018). Byla nalezena pozitivní korelace mezi subškálou vtipnosti u obou typů humoru (stejně tak i u subškály averze). Dále byla nalezena negativní korelace mezi subškálou vtipnosti a averze u nesmyslných vtipů. Tento vztah se dá interpretovat tak, že lidé, kteří si nesmyslné vtipy užívají a hodnotí je jako velmi vtipné, nevnímají tyto vtipy jako averzní.

Korelace mezi HSAS a potřebou kognitivního uzavření odpovídají teoretickým předpokladům. Vyšší míra potřeba kognitivního uzavření koreluje s preferencí INC-RES vtipů. To znamená, že jedinci s vysokou mírou potřeby uzavření více pozitivně hodnotí vtipnost u těchto vtipů. Naopak nesmyslné vtipy hodnotí více averzně, neboť jim kvůli své nejednoznačnosti neumožňují kognitivní uzavření. Vztahy mezi sensation seeking a HSAS se nepodařilo replikovat z původní studie Carretera-Dia & kolektivu (2010; Sulejmanov & kol., 2018). Tento výsledek je však potřeba interpretovat opatrně, neboť česká verze Arnettova inventáře má velmi nízkou vnitřní konzistenci. Konstruktová validita byla proto dokázána pouze částečně.

Tato práce má několik limitů. První z nich je, že sběr dat proběhl pomocí příležitostného výběru. Výzkumný soubor proto nemusí být reprezentativní. Druhým limitem je, že se nepodařilo replikovat vztah mezi HSAS a sensation seeking (Carretero-Dios & kol., 2010; Sulejmanov & kol., 2018).

LITERATURA

1. Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*. Holt, Reinhart & Winston.
2. Arnett, J. (1992a). Reckless behavior in adolescence: A developmental perspective. *Developmental Review*, 12(4), 339-373. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(92\)90013-R](https://doi.org/10.1016/0273-2297(92)90013-R)
3. Arnett, J. (1992b). Socialization and reckless behavior: A reply to Jessor. *Developmental Review*, 12(4), 391-409. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(92\)90015-T](https://doi.org/10.1016/0273-2297(92)90015-T)
4. Arnett, J. (1994). Sensation seeking: A new conceptualization and a new scale. *Personality and individual differences*, 16(2), 289-296. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(94\)90165-1](https://doi.org/10.1016/0191-8869(94)90165-1)
5. Beard, F. K. (2005). One hundred years of humor in American advertising. *Journal of Macromarketing*, 25(1), 54-65. <https://doi.org/10.1177/0276146705274965>
6. Borecký, V. (2000). *Teorie komiky*. Hynek.
7. Bremner, J., & Roodenburg, H. (2005). *A cultural history of humour*. Polity press.
8. Brengelmann, J. C. & Brengelmann, L. (1960). German validation of questionnaires assessing dogmatic and intolerant attitudes. *Zeitschrift für experimentelle und angewandte Psychologie*, 7, 451-471.
9. Budinský, V. (2001). *Zábavná humorologie a praktická humoterapie*. Lucie.
10. Bulmer, M. G. (1979). *Principles of statistics*. Courier Corporation.
11. Cann, A., & Calhoun, L. G. (2001). Perceived personality associations with differences in sense of humor: Stereotypes of hypothetical others with high or low senses of humor. *Humor: International Journal of Humor Research*, 14(2), 117-130.
12. Carretero-Dios, H., Perez, C., & Buela-Casal, G. (2009). Content validity and metric properties of a pool of items developed to assess humour appreciation. *The Spanish Journal of Psychology*, 12(2), 773-787. <https://doi.org/10.1017/S1138741600002146>
13. Carretero-Dios, H., Pérez, C., & Buela-Casal, G. (2010). Assessing the appreciation of the content and structure of humor: Construction of a new scale. *Humor: International Journal of Humor Research*, 23(3), 307-325. <https://doi.org/10.1515/HUMR.2010.014>
14. Carretero-Dios, H., & Ruch, W. (2010). Humor appreciation and sensation seeking: Invariance of findings across culture and assessment instrument. *Humor: International Journal of Humor Research*, 23(4), 427-445. <https://doi.org/10.1515/humr.2010.020>
15. Cattell, R. B., & Luborsky, L. B. (1947). Personality factors in response to humor. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 42(4), 402-421. <https://doi.org/10.1037/h0062651>
16. Cattell, R. B., & Tollefson, D. L. (1966). *IPAT humor test of personality*. Institute of Personality and Ability Testing.
17. Černoušek, M. (1972). *K problému motivace smíchu* [Diplomová práce, Praha:UK]. Dspace cuni. http://digitool.is.cuni.cz/R/?func=dbin-jump-full&object_id=75921
18. Dahlen, E. R., Martin, R. C., Ragan, K., & Kuhlman, M. M. (2005). Driving anger, sensation seeking, impulsiveness, and boredom proneness in the prediction of unsafe driving. *Accident analysis & prevention*, 37(2), 341-348. <https://doi.org/10.1016/j.aap.2004.10.006>

19. Diekhoff, G. (1992). *Statistics for the Social and Behavioral Sciences: Univariate, Bivariate, Multivariate*. Wm C Brown Publishers.
20. Eisend, M. (2009). A meta-analysis of humor in advertising. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 37(2), 191-203. <https://doi.org/10.1007/s11747-008-0096-y>
21. Eysenck, H. J. (1942). The appreciation of humor: an experimental and theoretical study. *British Journal of Psychology*, 32(4), 295-309. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1942.tb01027.x>
22. Eysenck, H. J. (1972). Foreword. In J. H. Goldstein & P. E. McGhee (Eds.), *The psychology of humor: Theoretical perspectives and empirical issues* (pp. xii–xvii). Academic Press.
23. Ferrando, P. J., & Chico, E. (2001). The construct of sensation seeking as measured by Zuckerman's SSS-V and Arnett's AISS: A structural equation model. *Personality and Individual Differences*, 31(7), 1121-1133. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00208-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00208-7)
24. Ferjenčík, J. (2008). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Portál.
25. Forabosco, G., & Ruch, W. (1994). Sensation seeking, social attitudes and humor appreciation in Italy. *Personality and Individual Differences*, 16(4), 515–528. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(94\)90179-1](https://doi.org/10.1016/0191-8869(94)90179-1)
26. Freud, S. (1960). *Jokes and their relation to the unconscious*. WW Norton & Company.
27. Galloway, G., & Chirico, D. (2008). Personality and humour appreciation: evidence of an association between trait neuroticism and preferences for structural features of humour. *Humour: International Journal of Humour Research*, 21(2), 129-142. <https://doi.org/10.1515/HUMOR.2008.006>
28. George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10 ed.) Pearson.
29. Grziwok, R., & Scodel, A. (1956). Some psychological correlates of humor preferences. *Journal of Consulting Psychology*, 20(1), 42. <https://doi.org/10.1037/h0046823>
30. Hartl, P. (1993). *Psychologický slovník*. Nakladatelství Jiří Budka.
31. Hehl, F. J., & Ruch, W. (1985). The location of sense of humor within comprehensive personality spaces: An exploratory study. *Personality & Individual Differences*, 6(6), 703-715. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(85\)90081-9](https://doi.org/10.1016/0191-8869(85)90081-9)
32. Ho, R. (2006). *Handbook of univariate and multivariate data analysis and interpretation with SPSS*. CRC press.
33. Chafe, W. L. (2007). *The importance of not being earnest: The feeling behind laughter and humor* (3. ed). John Benjamins Publishing.
34. Kischkel, K.-H. (1984). Eine Skala zur Erfassung von Ambiguitätstoleranz [A scale for the measurement of ambiguity tolerance]. *Diagnostica*, 30(2), 144–154.
35. Kruglanski, A. W., & Freund, T. (1983). The freezing and unfreezing of lay-inferences: Effects on impression primacy, ethnic stereotyping, and numerical anchoring. *Journal of experimental social psychology*, 19(5), 448-468. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(83\)90022-7](https://doi.org/10.1016/0022-1031(83)90022-7)
36. Kruglanski, A. W. (1990). Lay epistemic theory in social-cognitive psychology. *Psychological Inquiry*, 1(3), 181-197. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0103_1

37. Laerd Statistics. (n.d.). *Pearson Product – Moment Correlation*. <https://statistics.laerd.com/statistical-guides/pearson-correlation-coefficient-statistical-guide.php>
38. Martin, R. A., & Lefcourt, H. M. (1984). Situational Humor Response Questionnaire: Quantitative measure of sense of humor. *Journal of personality and social psychology*, 47(1), 145-155. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.47.1.145>
39. Martin, R. A. (2007). *The psychology of humor: An integrative approach*. Elsevier Academic Press.
40. McGhee, P. E., Ruch, W., & Hehl, F. J. (1990). A personality-based model of humor development during adulthood. *Humor: International Journal of Humor Research*, 3(2), 119-146. <https://doi.org/10.1515/humr.1990.3.2.119>
41. Mobbs, D., Hagan, C. C., Azim, E., Menon, V., & Reiss, A. L. (2005). Personality predicts activity in reward and emotional regions associated with humor. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 102(45), 16502-16506. <https://doi.org/10.1073/pnas.0408457102>
42. Murray, H. A. (1943). *Thematic apperception test*. Harvard University Press.
43. Neuberg, S. L., Judice, T. N., & West, S. G. (1997). What the Need for Closure Scale measures and what it does not: Toward differentiating among related epistemic motives. *Journal of personality and social psychology*, 72(6), 1396-1412. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.72.6.1396>
44. Nosálková, M. (2020). *Vnímání rizika a sensation seeking u řidičů [Bakalářská práce, Univerzita Palackého]*. Theses.cz. Získáno dne 3. listopadu 2020 z <<https://theses.cz/id/8pf4ye/>>.
45. O'Connor, B. P. (2000). SPSS and SAS programs for determining the number of components using parallel analysis and Velicer's MAP test. *Behavior research methods, instruments, & computers*, 32(3), 396-402. <https://doi.org/10.3758/bf03200807>
46. Omwake, L. (1939) Factors Influencing the Sense of Humors. *The Journal of Social Psychology*, 10, 95-104. <https://doi.org/10.1080/00224545.1939.9713348>
47. Peterson, C., & Seligman, M. E. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification* (Ed. 1). Oxford University Press.
48. Pospíšilová, A. (2019). *Psychometrické vlastnosti české adaptace Sensation Seeking Scale [Bakalářská práce, Masarykova univerzita]*. Theses.cz. https://is.muni.cz/th/ces2f/Bakalarska_praca-Psychometricke_vlastnosti_SSS_V.pdf
49. Redlich, F. C., Levine, J., & Sohler, T. P. (1951). A mirth response test: Preliminary report on a psychodiagnostic technique utilizing dynamics of humor. *American Journal of Orthopsychiatry*, 21(4), 717-734. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1951.tb00024.x>
50. Roets, A., Van Hiel, A., & Cornelis, I. (2006). The dimensional structure of the need for closure scale: Relationships with seizing and freezing processes. *Social Cognition*, 24(1), 22-45. <https://doi.org/10.1521/soco.2006.24.1.22>
51. Roets, A., & Van Hiel, A. (2007). Separating ability from need: Clarifying the dimensional structure of the need for closure scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(2), 266-280. <https://doi.org/10.1177/0146167206294744>
52. Roets, A., & Van Hiel, A. (2011). Item selection and validation of a brief, 15-item version of the Need for Closure Scale. *Personality and Individual Differences*, 50(1), 90-94. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.09.004>

53. Ruch, W. (1983). *Humor-Test 3 WD (Forms A, B, and K)*. Unpublished manuscript, University of Dusseldorf.
54. Ruch, W., & Hehl, F. J. (1986). Conservatism as a predictor of responses to humour: II. The location of sense of humour in a comprehensive attitude space. *Personality & Individual Differences*, 7(6), 861–874.
[https://doi.org/10.1016/0191-8869\(86\)90085-1](https://doi.org/10.1016/0191-8869(86)90085-1)
55. Ruch, W. (1988). Sensation seeking and the enjoyment of structure and content of humour: Stability of findings across four samples. *Personality & Individual Differences*, 9(5), 861–871. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(88\)90004-9](https://doi.org/10.1016/0191-8869(88)90004-9)
56. Ruch, W., Ott, C., Accoce, J., & Bariaud, F. (1991). Cross-national comparison of humor categories: France and Germany. *Humor: International Journal of Humor Research*, 4(3-4), 391–414. <https://doi.org/10.1515/humr.1991.4.3-4.391>
57. Ruch, W. (1992). *Assessment of appreciation of humor: Studies with the 3 WD Humor Test*. In C. D. Spielberger & J. N. Butcher (Eds.), *Advances in personality assessment* (Ed. 9, 27–75). Lawrence Erlbaum Associates.
58. Ruch, W. (1998). *The Sense of Humor*. De Gruyter Mouton.
59. Ruch, W., & Hehl, F.-J. (1998). *A two-mode model of humor appreciation: Its relation to aesthetic appreciation and simplicity-complexity of personality*. In W. Ruch (Ed.), *Humor research: 3. The sense of humor: Explorations of a personality characteristic* (p. 109–142). Walter de Gruyter & Co. <https://doi.org/10.1515/9783110804607.109>
60. Ruch, W. (2008). *The psychology of humor*. In V. Raskin (Ed.), *A primer of humor research* (17-100). Mouton de Gruyter.
61. Ruch, W., & Malcherek, J. (2009). Sensation seeking, general aesthetic preferences, and humor appreciation as predictors of liking of the grotesque. *Journal of Literary Theory*, 3(2), 333-35. <https://doi.org/10.1515/JLT.2009.018>
62. Saroglou, V. (2003). Humor appreciation as function of religious dimensions. *Archiv fur Religionpsychologie*, 24(1), 144–153. <https://doi.org/10.1163/157361203X00282>
63. Slezáčková, A. (2012). *Průvodce pozitivní psychologií*. Grada.
64. Sulejmanov, F., Spasovski, O., & Platt, T. (2018). The development of the Humour Structure Appreciation Scale and its relation to Sensation Seeking Inventory and Need for Closure Scale. *European Journal of Humour Research* 6(1), 124-140.
<http://dx.doi.org/10.7592/EJHR2018.6.1.sulejmanov>
65. Sutu, A., Phetmisy, C. N., & Damian, R. I. (2020). Open to laugh: The role of openness to experience in humor production ability. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. Advance online publication.
<https://doi.org/10.1037/aca0000298>
66. Širůček, J., Āápal, A., & Linhartová, P. (2014). Potřeba poznávání: Studie psychometrických charakteristik zkrácené české verze Škály potřeba poznávání. *Československa Psychologie*, 58(1), 52-61.
67. Širůček, J., & Ježek, S. (2015). Česká verze škály potřeba kognitivního uzavření (NFCS-15-CZ). *Projekt GA ĀR Od rozhodnosti k autoritářství: Potřeba kognitivního uzavření (2015-2017)*. FSS MU.
68. Thompson, M. M., Naccarato, M. E., & Parker, K. E. (1989). *Assessing cognitive need: The development of the Personal Need for Structure and Personal Fear of Invalidity scales*. Halifax.
69. Urbánek, T., Denglerová, D., & Širůček, J. (2011). Psychometrika: měření v psychologii. Portál.

70. Vlčková, K., Ježek, S., Kohoutek, T., & Mareš, J. (2019). Zkrácená škála kognitivního uzavření: struktura české verze u vzorku studentů učitelství a učitelů. *Orbis Scholae*, 13(2), 49-64. <http://dx.doi.org/10.14712/23363177.2019.11>
71. Willis, G. B. (2005). *Cognitive interviewing: A tool for improving questionnaire design*. Sage Publications.
72. Wilson, G. D., & Patterson, J. R. (1969). Conservatism as a predictor of humor preferences. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33(3), 271-274. <https://doi.org/10.1037/h0027582>
73. Webster, D. M., & Kruglanski, A. W. (1994). Individual differences in need for cognitive closure. *Journal of personality and social psychology*, 67(6), 1049-1062. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.67.6.1049>
74. Yarnold, J. K., & Berkley, M. H. (1954). An analysis of the Cattell- Luborsky Humor Test into homogeneous scales. *The Journal of Abnormal and Social Psychology* 49(4), 543-546. <https://doi.org/10.1037/h0062545>
75. Zabalbeascoa, P. (2005). Humour and translation, an interdiscipline. *Humor: International journal of humor research*, 18(2), 185-207. <https://doi.org/10.1515/humr.2005.18.2.185>
76. Zuckerman, M., Kolin, E. A., Price, L., & Zoob, I. (1964). Development of a sensation-seeking scale. *Journal of Consulting Psychology*, 28(6), 477-482. <https://doi.org/10.1037/h0040995>
77. Zuckerman, M. (1979). *Sensation seeking: Beyond the optimal level of arousal*. Erlbaum.
78. Zuckerman, M. (1984). Sensation seeking: A comparative approach to a human trait. *Behavioral and Brain Sciences*, 7(3), 413-434. doi:10.1017/s0140525x00018938
79. Zuckerman, M. (1994). *Behavioural Expressions and Biosocial Bases of Sensation-Seeking*. Cambridge University Press.
80. Zuckerman, M. (2010). Sensation seeking. *The Corsini encyclopedia of psychology*, 1(4). <https://doi.org/10.1002/9780470479216.corpsy0843>
81. Zwick, W. R., & Velicer, W. F. (1986). Comparison of five rules for determining the number of components to retain. *Psychological bulletin*, 99(3), 432-442. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.99.3.432>

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Abstrakt v českém jazyce
2. Abstrakt v anglickém jazyce
3. Seznam tabulek
4. Škála hodnocení struktury humoru
5. Arnettův inventář sensation seeking
6. Potřeba kognitivního uzavření
7. Zadání bakalářské práce

„**Příloha 1:** Abstrakt bakalářské práce v českém jazyce“

ABSTRAKT BAKALÁŘSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Psychometrické charakteristiky české verze Škály hodnocení struktury humoru.

Autor práce: Kristýna Staňková

Vedoucí práce: Filip Sulejmanov, Ph.D.

Počet stran a znaků: 54; 111 726

Počet příloh: 7

Počet titulů použité literatury: 81

Abstrakt:

Cílem této práce bylo prozkoumat psychometrické charakteristiky české verze HSAS. Teoretická část nejdříve popisuje humor obecněji, poté představuje poznatky ohledně hodnocení struktury humoru. Také jsou zde popsány osobnostní charakteristiky, které mohou souviset s hodnocením humoru. Pro tento výzkum byl zvolen kvantitativní přístup. Výzkumná část byla rozdělena do dvou studií. První studie byla provedena pomocí dotazníkového šetření a měla za úkol poskytnout překlad a ověřit reliabilitu a faktorovou strukturu české verze HSAS. Metoda sběru dat byl dotazník. Výzkumný soubor, který čítal 143 respondentů byl vybrán příležitostným výběrem. Výsledky ukazují, že má česká verze HSAS uspokojivou reliabilitu i faktorovou strukturu a může být tedy používána pro hodnocení struktury humoru v českém prostředí. U druhé studie je typem výzkumu korelační studie a má za úkol prozkoumat vztahy mezi HSAS, sensation seeking a potřebou kognitivního uzavření. Metodou sběru dat byl dotazník a výběr vzorku, který čítal 102 respondentů, byl příležitostný. Výsledky potvrdily vztah mezi HSAS a potřebou kognitivního uzavření. Nicméně vztah mezi HSAS a sensation seeking se potvrdit nepodařilo.

Klíčová slova: hodnocení struktury humoru, česká verze HSAS, psychometrické charakteristiky

„**Příloha 2:** Abstrakt bakalářské práce v anglickém jazyce“

ABSTRACT OF THESIS

Title: Psychometric characteristics of the czech version of the Humor Structure Appreciation Scale.

Author: Kristýna Staňková

Supervisor: Filip Sulejmanov, Ph.D.

Number of pages and characters: 54; 111 726

Number of appendices: 7

Number of references: 81

Abstract:

The aim of this theses was to examine the psychometric properties of the czech version of the HSAS. The theoretical part first describes humor in more general, then presents knowledge about the humor structure appreciation. It also describes personality characteristics that may be related to humor appreciation. The research part was carried out by quantitative approach. The research part was divided into two studies. The first study was carried out using a questionnaire survey and the aim was to provide a czech translation of the scale and examine the reliability and internal structure of the czech version of the HSAS. The method of data collection was a questionnaire. The research set which consist of 143 respondents was selected by occasional sampling. The results showed that the Czech version of HSAS has a satisfactory reliability and internal structure and can therefore be used to measure humor structure appreciation scale in the Czech context In the second study, the type of research was a correlation study and the aim was to explore the relation between HSAS, sensation seeking and the need for cognitive closure. The method of data collection was a questionnaire and the research set which consist of 102 respondent was selected by occasional sampling. The results confirmed the relation between HSAS and the need for cognitive closure. However, the relation between HSAS and sensation seeking was not confirmed.

Key words: humor structure appreciation, the czech version of HSAS, psychometric properties

„Příloha 3: Seznam tabulek“

Tab. 1: Ukázkové položky inventáře AISS (Nosálková, 2020,75)

Tab. 2: Fasety a jejich příklady ve zkrácené verzi NFC a koeficienty vnitřní konzistence jednotlivých škál (Širůček & kol., 2014; Vlčková & kol., 2019, 5)

Tab. 3: Typy struktury humory a jejich příklady

Tab. 4: Vlastnosti výběrového souboru výzkumného souboru u první studie

Tab. 5: Vlastnosti výběrového souboru výzkumného souboru u druhé studie

Tab. 6: Deskriptivní statistika první verze české adaptace škály HSAS

Tab. 7: Faktorový náboj položek z české verze HSAS po šikmé rotaci

Tab. 8: Deskriptivní statistika a ukazatelé reliability pro HSAS, AISS a NFC

Tab. 9: Korelace mezi jednotlivými proměnnými HSAS, sensation seeking a need for closure

„Příloha 4: Škála hodnocení struktury humoru“

Instrukce: Nyní vám předložím několik vtipů. Vaším úkolem bude posoudit je na sedmibodové škále, podle následujících dvou kritérií: „vtipnost“ a „averze“.

Škála vtipnosti

Pokud shledáváte vtip velmi vtipným, dejte prosím známku 6. Pokud shledáváte vtip nepříliš vtipným, dejte prosím známku 0.

Škála averze

Pokud shledáváte vtip velmi averzním, dejte prosím známku 6. Pokud shledáváte vtip nepříliš averzním, dejte prosím známku 0.

Pokud vám vtip bude připadat někde mezi těmito póly, můžete použít stupeň 1-5 na každé škále.

Mějte prosím na paměti, že:

1. Vaše posouzení každého vtipu může mít rozdílné známkování na škále vtipnosti a averze. Například můžete vtip posoudit jako nepříliš vtipný a zároveň nepříliš averzní. Na druhou stranu zde mohou být vtipy, které shledáte velmi averzními (z morálních důvodů či osobního vkusu), ale zároveň velmi vtipným. V každém případě posuzujte prosím vtipy z obou kritérií: vtipnost, averze (vyplňte prosím obě škály).

2. Snažte se vtipy posuzovat podle svého momentálního pocitu, nezávisle na tom, zda vtip již znáte.

1. Pan Novák jde domů a vidí souseda na balkoně. „Sousedo, proč jste vždycky na balkoně, když vaše žena doma zpívá?“ „To aby si nemysleli, že ji mlátím.“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

2. Povídají si dva kamarádi: „Chci se přihlásit na seminář o reinkarnaci, ale vstupné je moc drahé, nevím, co mám dělat.“ „Být tebou, tak nekoukám na peníze, žijeme jen jednou.“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

3. Muže zaměstnají v supermarketu. První den v práci ho šéf vřele vítá a potřese mu rukou. Potom mu podá koště a říká: „Nejdřív zametete podlahu.“ „Ale šéfe, prosím, vždyť já mám vysokou školu.“ „Aha... promiňte, to jsem nevěděl, ukážu vám, jak se koště správně používá.“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

4. Žena říká manželovi: „Celý den jenom koukáš na televizi, co kdybys šel a zalil kytky?“ „Ale vždyť prší!“ „No a? Tak si vezmi deštník!“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

5. Je pátek odpoledne a doktorovi praskly doma vodovodní trubky, voda všude, velký nepořádek. Doktor volá opraváře: „Prosím okamžitě přijďte, praskly mi vodovodní trubky ve sklepě!“ „Dneska nemůžu, mám návštěvu, zavolejte někomu jinému“ odpoví opravář. „Hlavně, že když někdo onemocní a zavolají mě, tak musím okamžitě přijet“ „Máte pravdu, hned přijedu.“ Opravář přijede k doktorovi, otevře dveře do sklepa, hodí tam dva aspiriny a říká: „Pokud to neopadne do pondělí, zavolejte znovu“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

6. Had jede na kole a potká kamaráda. „Kámo, jak můžeš jezdit na kole, když nemáš nohy?“ „No jo vlastně“ řekne had a spadne z kola.

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

7. Proč jsou sloni šediví?- To aby sis je nespletl s kanárkem.

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

8. Muž se ptá své ženy: „Jak to, že se nezlobíš, když na tebe křičím?“ „No, jdu a uklízím toaletu“ „A jak ti to může pomoci?“ „Používám tvůj zubní kartáček“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

9. Na parkovišti chlap líbá svoje auto a se slzami v očích ho hladí. Jeho kamarád jde kolem a ptá se: „Prodáváš ho?“ „Ne, žena dostala řidičák“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

10. Chlap má psa, který hraje na piano a kočku, která zpívá. Projel s nimi celý svět a vydělal hodně peněz. Jednoho pána to velmi zaujalo a jel na každé vystoupení, aby zjistil, co je to za trik. Zeptal se tedy majitele zvířat: „Prosím, řekněte mi, jaký je v tom trik, musím to vědět“ „To je tajemství, nemůžu vám to prozradit“ Po chvíli nabídne majiteli milion, a ten mu řekne: „Kočka je podvodník, jenom otvírá pusku, to pes hraje i zpívá“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

11. Řidič srazí chodce na přechodu a říká: „Máte štěstí, že jsem doktor“ a chodec říká: „Ale vy máte smůlu, protože já jsem právník“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

12. Malá holčička se ptá maminky: „Mami, co to znamená „změna názoru?“ „No, miláčku, to je, když tvůj tatínek přijde se svým názorem a odchází za 5 minut s mým“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

13. Novinář dělá rozhovor s chovatelem ovcí. „Kolik kilo váží tyhle ovce?“ „Ta černá, nebo ta bílá?“ „Ta černá“ „50 kilo“ „A ta bílá?“ „Taky 50 kilo“ „A kolik dávají mléka?“ „Ta černá, nebo ta bílá?“ „Tak ta černá“ „Dva litry“ „A ta bílá?“ „Taky dva litry“ „Novinář je trochu zmatený. „Proč se mě ptáte, jestli černá nebo bílá, je v tom nějaký rozdíl?“ „No, podívejte, ty černé jsou moje...“ „Dobře a ty bílé?“ „Ty jsou taky moje“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

14. Pes se vydal do redakce, vytvořit reklamu. „Co tam chcete napsat?“ ptá se redaktor „Haf, haf, haf, haf, haf, haf, haf, haf.“ „To je osmkrát „haf“ můžete tam přidat ještě jedno haf bez příplatku“ říká redaktor psovi, a pes odpoví: „A jaký smysl by ten inzerát potom měl?“

Vůbec není vtipný	0	1	2	3	4	5	6	Velmi vtipný
Vůbec není averzní	0	1	2	3	4	5	6	Velmi averzní

Pozn.: První čtyři vtipy jsou zahřívací; INC-RES vtipy = položka 5,8,9,11,12; NON vtipy = položka 6,7,10,13,14.

„Příloha 5: Arnettův inventář sensation seeking“

Instrukce: Zamyslete se prosím, do jaké míry pro Vás platí následující výroky. Máte k dispozici škálu od 1 do 4.

1= vůbec mě nevystihuje

2= spíše mě nevystihuje

3= spíše mě vystihuje

4= zcela mě vystihuje

1. Umím si představit, jaké by to bylo, vzít si někoho z cizí země.
2. **Když je voda velmi studená, raději neplavu, i když je velmi velké teplo.**
3. **Pokud musím čekat v dlouhé frontě, většinou jsem trpělivý.**
4. Pokud poslouchám hudbu, líbí se mi, když je hlasitá.
5. Když jedu na výlet, myslím si, že je nejlepší připravit si tolik plánů, kolik je možné a vybrat pak podle situace ten nejlepší.
6. **Nedívám se na filmy, které jsou označeny jako horory nebo velmi napínavé.**
7. Myslím si, že je zábavné a vzrušující vystupovat nebo mluvit před skupinou.
8. Kdybych šel/šla do zábavního parku, dal(a) bych přednost jízdě na horské dráze nebo jiné atrakci s rychlou jízdou.
9. Rád(a) bych cestoval(a) do míst, která jsou zvláštní a daleko.
10. **Nikdy bych nechtěl(a) hazardovat s penězi, i když bych si to mohl(a) dovolit.**
11. Byl(a) bych rád(a) jedním z prvních objevitelů neznámé země.
12. Líbí se mi filmy, plné explozí a honiček aut.
13. **Nemám rád(a) extrémě ostré a kořeněné jídlo.**
14. Pracuji lépe, když jsem pod tlakem.
15. Velmi často mám rád(a) zapnuté rádio nebo televizi, když dělám něco jiného, např. čtu nebo uklízím.
16. Bylo by zajímavé být svědkem autonehody.
17. **Myslím si, že je nejlepší si v restauraci objednat nějaké známé jídlo.**
18. Mám rád(a) ten pocit, když stojím na hraně velké propasti a dívám se dolů.
19. Kdyby bylo možné zdarma navštívit jinou planetu nebo Měsíc, byl(a) bych mezi prvními v řadě, kdo by se přihlásil.
20. Umím si představit, jak je vzrušující být v bitvě během války.

Pozn.: Červeně zvýrazněné položky jsou skórovány reverzně.

„Příloha 6: Potřeba kognitivního uzavření“

Instrukce: Zamyslete se prosím, do jaké míry pro Vás platí následující výroky.

Máte k dispozici škálu od 1 do 5.

1= vůbec mě nevystihuje

2= spíše mě nevystihuje

3= vystihuje mě tak na půl

4. spíše mě vystihuje

5= zcela mě vystihuje

1. Žít dobře uspořádaný život s pravidelným denním rozvrhem mi prostě sedne.
2. Stanovit si pevný režim mi pomáhá více si užívat života.
3. Líbí se mi jasný a uspořádaný způsob života.
4. Nerad(a) se vystavuji situacím, o nichž dopředu nevím, co mohu očekávat.
5. Nerad(a) trávím čas ve společnosti lidí, kteří jsou schopni jednat nepředvídatelně.
6. Nemám rád(a) nepředvídatelné situace.
7. Obyčejně se mi uleví, jakmile se pro něco rozhodnu.
8. Když stojím před nějakým problémem, obvykle se snažím dojít k řešení co nejrychleji.
12. Pokud nemůžu přijít na řešení problému okamžitě, jsem netrpělivý(á) a podrážděný(á). nfc09:
Nemám rád(a), když něčí výrok může znamenat spoustu různých věcí.
13. Nemám rád(a) nejisté situace.
14. Je mi nepříjemné, když nechápu důvod nějaké události, která se mi přihodila.
10. Obvykle mne dráždí, když jeden člověk nesouhlasí s něčím, co si myslí všichni ostatní.
11. Nepotřebuji se zabývat všemi možnými úhly pohledu na to, abych si udělal(a) vlastní názor.
15. Nemám rád(a) otázky, na které lze odpovědět mnoha různými způsoby.

„Příloha 7: Zadání bakalářské práce“